

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Kielcach

LKI.410.002.04.2023

Pan
Sławomir Wójcik
Dyrektor
Powiatowego Zespołu Szkół
w Chmielniku
ul. A. Dygasińskiego 11
26-020 Chmielnik

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/059 Funkcjonowanie szkolnych systemów oceniania osiągnięć edukacyjnych i zachowania uczniów w województwie świętokrzyskim

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Liceum Ogólnokształcące im. Adolfa Dygasińskiego (dalej: Liceum) w Powiatowym Zespole Szkół w Chmielniku ul. Dygasińskiego 11, 26-020 Chmielnik (dalej: Szkoła).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Sławomir Wójcik, Dyrektor Powiatowego Zespołu Szkół w Chmielniku. (akta kontroli str. 4-6)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Tworzenie i wdrażanie wewnętrznych systemów oceniania uczniów.2. Realizacja i dokumentowanie procesu oceniania uczniów.3. Nadzór pedagogiczny nad ocenianiem uczniów.
Okres objęty kontrolą	Lata szkolne 2020/2021-2022/2023. Dla realizacji celów kontroli mogły być wykorzystane dowody sporządzone w latach wcześniejszych, a także dane statystyczne z tych okresów związane z przedmiotem kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę Kontrolerzy	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach <ol style="list-style-type: none">1. Violetta Nowak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie nr LKI/14/2023 z 9 stycznia 2023 r.2. Monika Górniak-Napora, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie nr LKI/9/2023 z 5 stycznia 2023 r. (akta kontroli str.1-3)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą określono w statucie Szkoły wewnętrzne zasady oceniania osiągnięć edukacyjnych i zachowania uczniów (WZO), realizując wymóg art. 98 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe³, a także ustalono przedmiotowe zasady oceniania (PZO). Nie zostały one jednak opracowane prawidłowo i nie zawsze były przestrzegane.

W statucie nieprawidłowo określono wymagania edukacyjne na stopień celujący, nie ustalono warunków i trybu otrzymania przez uczniów wyższych niż przewidywane rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych oraz rocznej oceny zachowania, a przyjęty tryb wystawienia uczniowi oceny nagannej zachowania oraz ewentualne konsekwencje wystawienia tej oceny nie znajdują uzasadnienia w przepisach oświatowych. Od roku szkolnego 2022/2023 zrezygnowano z oceniania wypowiedzi ustnych uczniów, co należy ocenić negatywnie mając na uwadze wymagania sformułowane w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia⁴, np. w odniesieniu do nauczania języków obcych. WZO zawierało postanowienia oparte na niezaktualizowanych przepisach oświatowych, a zmiany wprowadzone od roku szkolnego 2022/2023 nie zostały w czytelny sposób uzasadnione i wdrożone. PZO z czterech analizowanych przedmiotów nie zostały sporządzone rzetelnie, gdyż nie zawierały niektórych elementów wymaganych statutem, a część zapisów nie była zgodna z przepisami oświatowymi.

Szkolna praktyka oceniania osiągnięć edukacyjnych i zachowania uczniów klas objętych analizą, w wielu aspektach nie była zgodna z WZO i PZO. W ocenianiu zachowania uczniów nie uwzględniano tego, że uczniowie opuszczali zajęcia bez usprawiedliwienia, zaś proces oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów z wykorzystaniem średniej ważonej⁵ w ramach trzech przedmiotów nie został wdrożony prawidłowo. Nie zachowano, przyjętej w PZO, częstotliwości oceniania postępów edukacyjnych uczniów w ramach dwóch przedmiotów z czterech objętych szczegółowym badaniem.

Stwierdzono także nieprawidłowości polegające na nierzetelnym prowadzeniu arkuszy ocen czterech z pięciu uczniów, których dokumentacja nauczania była poddana analizie. Przebieg części pisemnej i dokumentacja sześciu z siedmiu egzaminów klasyfikacyjnych nie były prawidłowe. Właściwie przygotowano i przeprowadzono egzaminy poprawkowe.

Dyrektor prawidłowo opracował plany nadzoru pedagogicznego, uwzględniając w nich problematykę oceniania wewnątrzszkolnego, jednak założenia tych planów nie zostały w pełni zrealizowane, a jak wynika ze stwierdzonych nieprawidłowości nie był on sprawowany rzetelnie. Dyrektor przedstawiał Radzie Pedagogicznej Szkoły (dalej: Rada) wyniki i wnioski ze sprawowanego nadzoru, jednak wbrew art. 70 ust. 1 pkt 6 Prawa oświatowego nie przyjęto w Szkole sposobów wykorzystania wyników tego nadzoru w celu doskonalenia pracy szkoły.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, ze zm.

⁴ Dz. U. poz. 467, ze zm.

⁵ Ocena wystawiana jako średnia elementów (ocen), którym przypisywane są różne wagi (znaczenia) w ten sposób, że elementy o większej wadze mają większy wpływ na średnią.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Tworzenie i wdrażanie wewnętrznych systemów oceniania uczniów

Opis stanu faktycznego

W latach szkolnych 2020/2021-2022/2023 (wg stanu na 30 września 2023 r.), w Szkole rozpoczęło naukę odpowiednio 452; 433 i 389 uczniów w 16, 17 i 17 klasach, przy czym do Liceum uczęszczało odpowiednio 108, 111 i 68 uczniów. W okresie objętym kontrolą w Szkole zatrudniono odpowiednio 46, 49 i 48 nauczycieli. Kształceniem specjalnym objęto odpowiednio siedmiu, ośmiu i siedmiu uczniów, w tym dwóch z nich uczęszczało do Liceum. Nauczanie indywidualne zorganizowano dla trzech, pięciu i dwóch uczniów Szkoły.

(akta kontroli str. 7-9)

W latach szkolnych 2019/2020-2021/2022 obowiązywał statut Szkoły przyjęty uchwałą nr 14/2019 Rady⁷ z 20 listopada 2019 r. Od roku szkolnego 2022/2023 uchwałą Rady nr PZS.15.2022 z 14 września 2022 r. dokonano znaczących zmian w statucie (dalej: statut znowelizowany). W rozdziale X statutu zamieszczono WZO⁸, realizując wymóg zawarty w art. 98 ust. 1 pkt 8 Prawa oświatowego.

(akta kontroli str. 54-73, 166-195)

W uchwale Rady (nr PZS.15.2022) zmieniającej statut Szkoły ograniczono się do stwierdzenia, że *skreśla się dotychczasowe zapisy § 8.1 do § 178, które przyjmują brzmienie: po czym przytoczono nowe zapisy (o zmienionej numeracji tj. od § 9.1 do § 177)*. Uchwała oraz protokół z zebrania Rady nie zawierały wyszczególnienia, a także przyczyn wprowadzonych zmian.

(akta kontroli, str. 245-249)

NIK zwraca uwagę, że zmiany te nie były czytelne dla społeczności szkolnej, gdyż nie zostały wprowadzone w sposób umożliwiający ich identyfikację. Zmiana statutu powinna być przeprowadzona zgodnie z zasadami określonymi w § 86 w związku z § 141 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”⁹. Konieczność szczegółowego przedstawienia zmian wynikała także z wprowadzenia szeregu nowelizacji istotnych dla uczniów i nauczycieli, np. zasady zwalniania i usprawiedliwiania nieobecności uczniów opisane w § 148 statutu obowiązującym w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022, unormowano znacznie szerzej w § 104 znowelizowanego statutu.

Dyrektor wyjaśnił: *zmiany w Statucie PZS w Chmielniku były szczegółowo analizowane przez Zespół pod kierunkiem wicedyrektora (...). Zespół spotykał się kilkakrotnie i konsultował wprowadzone zmiany z nauczycielami i wychowawcami. Z powodu braku zatrudnionego w szkole prawnika zapewniającego obsługę prawną, posilkujemy się wzorami uchwał zawartymi w portalu oświatowym (...). Zwrócimy na to szczególną uwagę i dostosujemy ww. uchwałę do obowiązujących przepisów.*

(akta kontroli str. 642)

W okresie objętym kontrolą nauczycielskie zespoły opracowały przedmiotowe zasady oceniania (PZO), w tym dla wszystkich przedmiotów ogólnokształcących,

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ W Szkole nie powołano rady szkoły. Zgodnie z art. 82 ust. 2 Prawa oświatowego, w szkołach, w których rada szkoły nie została powołana, jej zadania wykonuje rada pedagogiczna.

⁸ WZO zawarto w § 101-§ 118 statutu obowiązującego w latach 2020/2021-2021/2022, w statucie znowelizowanym w § 100- § 117.

⁹ Dz. U. z 2016 r. poz. 283.

realizowanych w Liceum¹⁰. Dla dwóch uczniów objętych kształceniem specjalnym (z uwagi na niepełnosprawność ruchową i słabe słyszenie) nauczyciele opracowali zasady dostosowania wymagań edukacyjnych do potrzeb i możliwości tych uczniów zgodne z indywidualnymi programami edukacyjno-terapeutycznymi.

(akta kontroli str. 258-310, 570-587)

W Szkole ustalono zasady organizacji zdalnego nauczania, w tym procedury oceniania i klasyfikowania uczniów¹¹, o których mowa w § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19¹². Zdecydowano, że nauczanie to będzie realizowane z wykorzystaniem dziennika elektronicznego oraz platform edukacyjnych¹³. W okresie zdalnego nauczania monitorowanie postępów uczniów, sposób weryfikacji wiedzy i umiejętności uczniów, ocenianie zachowania oraz informowanie uczniów lub rodziców o postępach w nauce były oparte na obowiązującym WZO i PZO przy uwzględnieniu specyfiki związanej z okresem kwarantanny, sytuacji rodzinnej ucznia i ograniczeń technicznych.

(akta kontroli str. 255-257, 270, 676)

Na stronie internetowej Szkoły dostępne były wszystkie PZO, natomiast statut Szkoły został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej dopiero 9 stycznia 2023 r.¹⁴

(akta kontroli str. 588)

Dyrektor wyjaśnił: *opóźnienie w udostępnieniu statutu na stronie internetowej wynikało z przyczyn technicznych. Strona internetowa jest modernizowana (...). W tym czasie statut był i jest dostępny w sekretariacie Powiatowego Zespołu Szkół w Chmielniku, bibliotece szkolnej oraz w gabinecie wicedyrektora PZS w Chmielniku*

(akta kontroli str. 642)

W statucie, zgodnie z art. 44c ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁵ i § 9 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych¹⁶, określono ogólne wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych ocen klasyfikacyjnych (śródrocznych i rocznych), przy czym wskazano, że szczegółowe wymagania w tym zakresie powinny zostać określone w PZO. Zwrócono uwagę na konieczność indywidualizowania pracy z uczniem na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, a przy ustalaniu oceny z wychowania fizycznego i zajęć artystycznych – uwzględnianie wysiłku wkładanego przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki tych zajęć (§ 107 ust. 1-3, 10 i 11 statutu). Jednak wymagania edukacyjne na ocenę celującą zostały określone nieprawidłowo, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Wskazano także, że na początku każdego roku szkolnego nauczyciele są zobowiązani do poinformowania uczniów i rodziców zarówno o ww. wymaganiach jak i pozostałych elementach procesu oceniania¹⁷. Wychowawców zobowiązano do poinformowania rodziców o *skutkach ustalenia uczniowi nagannej rocznej oceny klasyfikacyjnej* (§ 103 ust. 2 statutu obowiązującego w latach szkolnych 2019/2021 i 2021/2022 oraz § 102 ust. 2 znowelizowanego statutu), przy czym skutki te nie

¹⁰ Przedmiotowy zespół humanistyczny opracował PZO z historii, wiedzy o społeczeństwie oraz z języka polskiego; zespół matematyczno-przyrodniczy PZO – dla przedmiotów: matematyka, biologia, geografia, chemia, fizyka i informatyka; zespół języków obcych – PZO z języków obcych; zespół sportu i bezpieczeństwa – PZO z wychowania fizycznego i z edukacji dla bezpieczeństwa.

¹¹ Zarządzeniem PZS.3. 2020 i PZS.04.2020 z 20 i 25 marca 2020 r.

¹² Dz. U. poz. 493, ze zm.

¹³ Edukator.pl, epodreczniki.pl, classroom.google.com

¹⁴ <https://pzschmielnik.edupage.org/a/pzo>; http://www.bip.zs3chmielnik.pl/userfiles/file/Statut_PZS/Statut_PZS_14-09-2022_v1.pdf (dostęp 2 lutego 2023 r.).

¹⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 2230.

¹⁶ Dz. U. poz. 373, ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie oceniania.

¹⁷ W tym i w następnych zapisach uwzględniono zarówno rodziców jak i prawnych opiekunów uczniów.

zostały wskazane i nie wynikają z przepisów oświatowych, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W WZO wskazano także sposoby ustalania bieżącej i śródrocznej oceny klasyfikacyjnej z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych poprzez określenie:

- form pracy ucznia podlegających ocenie. W latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 były to: prace pisemne, tj. kartkówka, z ostatnich trzech lekcji, która nie musiała być zapowiadana oraz klasówka (dwugodzinna) obejmująca większą partię materiału, którą należało zapowiedzieć z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem; praca i aktywność na lekcji; odpowiedź ustna; praca projektowa, praca domowa; prowadzenie dokumentacji pracy na lekcji oraz twórcze rozwiązywanie problemów (§ 104 ust. 11 statutu). Od roku szkolnego 2022/2023 zrezygnowano z oceniania odpowiedzi ustnych, a wśród prac pisemnych dodano jednogodzinny zapowiedziany sprawdzian z większej części materiału (§ 103 ust. 11 znowelizowanego statutu);
- możliwości przeprowadzania tzw. *sprawdzianów frekwencyjnych* w przypadku opuszczenia przez ucznia co najmniej 25% zajęć edukacyjnych z materiału realizowanego w okresie nieobecności ucznia (§ 105 ust. 9 statutu);
- zasad oceniania, do których zaliczono częstotliwość i rytmiczność, jawność kryteriów, różnorodność wynikającą ze specyfiki przedmiotów, różnicowanie wymagań; skali i sposobu wystawiania ocen (tj. bieżących, klasyfikacyjnych śródrocznych i rocznych według skali od oceny niedostatecznej (1) do celującej (6), przy czym w ocenianiu bieżącym nie mogły być stosowane *plusy i minusy*) oraz oceny ważonej przy czym wagi stosowane przy ocenianiu różnych form aktywności uczniów powinny zostać określone w PZO;
- sposobów ustalania ocen bieżących, w tym z prac pisemnych obejmujące określenie progów procentowych przy wystawianiu tych ocen (np. na stopień dopuszczający uczeń powinien uzyskać powyżej 30% możliwych punktów, a na celujący – powyżej 96%). Ustalono także, że uczeń nieobecny na pracach klasowych i sprawdzianach ma obowiązek w terminie do dwóch tygodni *podać się procedurze ocenia z zakresu przewidzianego daną formą*, jeśli nie dopełni tego obowiązku nauczyciel odnotowuje ten fakt wstawieniem oceny niedostatecznej (§105 statutu obowiązującego w latach szkolnych 2019/2020-2021/2022 i §103 ust. 4-6 w znowelizowanego statutu);

Przyjęto, że nauczyciel powinien uzasadnić ocenę i dać uczniowi wskazówki, w jaki sposób może poprawić swoje osiągnięcia edukacyjne, przy czym *uzasadnienie to powinno być sformułowane w sposób życzliwy dla ucznia i powinno uwzględniać jego wysiłek w uzyskaniu osiągnięć edukacyjnych, w uzasadnieniu nauczyciel stosuje zasadę pierwszeństwa zalet*. Klasówki i prace klasowe powinny być sprawdzone i omówione z uczniami w ciągu dwóch tygodni od momentu napisania pracy (najpóźniej na tydzień przed klasyfikacją).

Zgodnie z wymaganiami sformułowanymi w art. 44g ust. 1 i art. 44h ust. 6 ustawy o systemie oświaty, w statucie określono terminy i formy informowania ucznia i jego rodziców o przewidywanych dla niego rocznych ocenach klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych. Wytyczne w tym zakresie były bardzo szczegółowe i ich realizacja zapewniała skuteczne poinformowanie rodziców o trudnościach i sukcesach uczniów zarówno w ramach klasyfikacji rocznej jak i śródrocznej. Nauczyciele i wychowawcy zostali zobowiązani bowiem do poinformowania uczniów o przewidywanych ocenach na dwa tygodnie przed terminem zebrania Rady, przy czym rodzice powinni otrzymać taką informację na spotkaniach z wychowawcą. W razie nieobecności rodziców na spotkaniu wychowawca został zobowiązany do przekazania (przez uczniów) pisemnej informacji o przewidywanych wynikach klasyfikacji śródrocznej i rocznej

z potwierdzeniem otrzymania tej informacji¹⁸, a w przypadku nieobecności ucznia wychowawca przekazywał ww. informację listownie (§ 108 ust. 6-8 statutu). Wskazano także sposoby przekazywania rodzicom informacji o postępach i trudnościach ucznia w nauce. Rodzice mieli możliwość kontroli postępów uczniów poprzez śledzenie ocen w dzienniku elektronicznym, a także podczas zebrań i konsultacji prowadzonych przez nauczycieli, a w przypadku trudności z dostępem do Internetu także pisemnych informacji (§ 103 i § 104 statutu z lat 2019/2020-2021/2022 i § 102 ust. 4 i § 103 ust. 7-10 statutu znowelizowanego).

W statucie przedstawiono tylko ogólne zasady udostępniania uczniowi i rodzicom sprawdzonych i ocenionych pisemnych prac ucznia oraz innej dokumentacji dotyczącej oceniania, o której mowa w art. 44e ust. 5 ustawy o systemie oświaty. Zgodnie z WZO *sprawdzone i ocenione pisemne prace kontrolne uczniów i jego rodzice (prawni opiekunowie) otrzymują do wglądu (...) na wniosek ucznia lub jego rodziców dokumentacja dotycząca egzaminu klasyfikacyjnego, egzaminu poprawkowego oraz inna dokumentacja dotycząca oceniania ucznia jest udostępniana do wglądu uczniowi lub jego rodzicom. Wniosek powinien być w terminie do 2 dni roboczych po przeprowadzonym egzaminie do dyrektora szkoły, a udostępnienie dokumentacji do wglądu odbywa się w obecności dyrektora lub wicedyrektora i egzaminatora w miejscu i czasie wskazanym przez dyrektora* (§ 103 ust. 6 i 7 i § 112 ust. 17-19 statutu oraz analogiczne ustępy w § 102 i § 111 znowelizowanego statutu).

(akta kontroli str. 54-73, 166-195)

NIK zauważa, że przy wyborze sposobu udostępniania sprawdzonych prac szkoła powinna wziąć pod uwagę realne możliwości szybkiego otrzymania przez ucznia i jego rodziców wspomnianej pracy, np. przez przekazanie zainteresowanym oryginału pracy lub jego kopii, udostępnianie pracy w domu z prośbą o zwrot pracy podpisanej przez rodziców itd. Udostępnianie prac do wglądu tylko na terenie szkoły (np. w czasie organizowanych przez szkołę spotkań z rodzicami) nie spełnia warunku swobodnego dostępu rodziców i uczniów do informacji o postępach i trudnościach w nauce.

Dyrektor wyjaśnił: *zapisy te zostaną zapisane w statucie w sposób pełny.*

(akta kontroli str. 642)

W § 110-112 statutu określono zasady przeprowadzania egzaminów klasyfikacyjnych, poprawkowych oraz sprawdzianów wiedzy i umiejętności, o których mowa odpowiednio w art. 44l ust. 1; 44m ust. 1 i 44n ust. 4 ustawy o systemie oświaty. Jednak skład komisji do ustalenia oceny z zachowania, w przypadku wniesienia zastrzeżeń przez ucznia lub jego rodziców do tej oceny nie został określony prawidłowo. W statucie nie określono także trybu działań, które podejmuje uczeń i nauczyciel w celu otrzymania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej, co było wymagane art. 44b ust. 6 pkt 6 w związku z art. 44b ust. 10 ustawy o systemie oświaty. Ponadto w statucie obowiązującym od roku szkolnego 2022/2023 nie określono szczegółowej organizacji zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, wbrew art. 125a ust. 7 Prawa oświatowego, co zostało opisane szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 54-73, 166-195)

Zgodnie ze statutem, PZO powinny zawierać:

- wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez uczniów śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych (wymóg taki zawarto w § 107 ust. 1 i 9 statutu);
- zasady zgłaszania przez uczniów nieprzygotowania (§ 106 ust. 1);

¹⁸ Uwzględniono możliwość przekazania ww. informacji drogą elektroniczną (na wniosek rodzica).

- zasady bieżącego oceniania, w tym sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów zawierające wykazy czynności uczniów, które podlegają ocenie (§ 105 ust. 1 pkt 1 i ust. 2);
- formy, terminy i zaliczenia materiału z lekcji, na których uczeń był nieobecny (§ 105 ust. 5 pkt 7);
- wagi ocen poszczególnych form aktywności uczniów determinujące ich wpływ na śródroczną i roczną ocenę ważoną (§ 101 ust. 1 pkt 6 i 7).

(akta kontroli str. 54-73, 166-195)

Szczegółowym badaniem objęto PZO z: języków obcych, przedmiotów matematyczno-przyrodniczych oraz wychowania fizycznego, obowiązujące w okresie objętym kontrolą.

W PZO z języków obcych zamieszczono wszystkie elementy wymagane statutem, przy czym wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania stopnia celujący ustalono niezgodnie z przepisami oświatowymi, a zasady oceniania prac pisemnych nie były spójne z ustalonymi w statucie Szkoły, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Zgodnie z ww. PZO wiedza i umiejętności językowe uczniów powinny być sprawdzane poprzez ocenę prac pisemnych, tj. sprawdzianów przeprowadzanych co najmniej dwa-trzy razy w ciągu półrocza (ocenom z tych prac nadano wagę trzy), kartkówki (waga dwa), odpowiedzi ustnych, aktywności na lekcjach, udziału w konkursach (waga jeden). Uczeń, który uzyskał ze sprawdzianu oceny niedostateczny i dopuszczający mógł przystąpić do poprawy (przy czym poprawiona ocena traktowana była jako ostateczna). Wyznaczony termin do tej poprawy (tj. do dwóch tygodni od terminu przeprowadzenia sprawdzianu) pozostawiał uczniowi niewiele czasu, by po oddaniu sprawdzonej pracy (co mogło nastąpić nawet do 14 dni po ich napisaniu), mógł się zapoznać się z popełnionymi błędami i uzupełnić wiedzę.

(akta kontroli str. 258-263)

W PZO z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych nie zostały określone wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez uczniów śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych, a w PZO obowiązującym w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 nieprawidłowo określono warunki organizacji egzaminu poprawkowego i sprawdzianu wiadomości i umiejętności z tych przedmiotów, co zostało opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Do form sprawdzania osiągnięć uczniów przedmiotów matematyczno-przyrodniczych zaliczono: prace klasowe/sprawdziany, udział w konkursach (ocenom z tej formy aktywności przypisano wagę trzy), kartkówki (waga dwa), odpowiedź ustną, pracę domową, referaty, aktywność na lekcjach (waga jeden). Uwzględniono możliwość poprawy lub uzupełnienia sprawdzianów/prac klasowych, ale tylko w sytuacji, gdy nieobecność ucznia na sprawdzianie była usprawiedliwiona, przy czym zadeklarowano, że przy ustalaniu oceny śródrocznej i rocznej będzie brana pod uwagę zarówno ocena poprawiana jak i poprawiona. Dodatkowo nauczyciel miał prawo wpisać stopień niedostateczny, jeśli w ciągu 30 dni od sprawdzianu uczeń nie przystąpił do jego napisania (postawę taką określono jako *uporczywe unikanie uzyskania oceny*). Przewidziano także możliwość wpisania stopnia zero uczniowi, który *nie zaliczy sprawdzianu w terminie wyznaczonym przez nauczyciela*. PZO obowiązującym w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 ustalono, że sprawdzian można poprawiać tylko raz, mimo że w innym miejscu PZO stwierdzono, że wszystkie prace pisemne odbywające się w półroczu muszą być zaliczone, a jeśli uczeń ich nie zaliczy w terminie wyznaczonym przez nauczyciela otrzymuje za nie notę zero, tj. wartość niższą niż ocena niedostateczny, która mogłaby znacząco obniżyć średnią ważoną będącą podstawą do oceniania śródrocznego i końcoworocznego.

(akta kontroli str. 264-270)

Przewodnicząca zespołu wyjaśniła: *błąd ludzki, [który] nie został skorygowany. W codziennej pracy stosowaliśmy się do zapisu pkt.II.3 PZO 2021/2022 „fakt nieobecności ucznia na sprawdzianie zostaje odnotowany w dzienniku elektronicznym wpisem nb w dniu sprawdzianu i ma przypominać o obowiązku zaliczenia go w okresie 2 tygodni. Po upływie tego terminu i niezaliczeniu tej formy sprawdzenia wiedzy, miejsce wpisu nb zostanie zastąpione oceną niedostateczny”.*

(akta kontroli str. 656-657)

PZO z wychowania fizycznego zawierały bardzo obszerny materiał metodyczny i dydaktyczny obejmujący m.in.: ogólny zestaw zadań dydaktyczno-wychowawczych dla uczniów; zasady oceniania, regulamin oceniania i obszary podlegające ocenie; sposoby sprawdzania osiągnięć (w tym wykaz sprawdzianów dla różnych grup wiekowych uczennic i uczniów); sposoby dokumentowania analizy i gromadzenia informacji dotyczących osiągnięć uczniów; standardy osiągnięć i kryteria ocen.

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez uczniów stopnia celujący nie zostały określone w sposób spójny i czytelny, wskazano bowiem, że ocena ta wystawiana jest uczniowi, który spełnia wszystkie wymagania na ocenę bardzo dobry i dodatkowo uczestniczy w życiu sportowym szkoły lub zajmuje punktowane miejsca w zawodach ogólnopolskich lub wojewódzkich, przy czym w innym miejscu PZO określono minimalne wymagania sprawnościowe, które powinien spełnić uczeń/uczennica, by uzyskać stopień celujący. W dokumencie tym jednak nie określono wag dla ocen z poszczególnych form aktywności uczniowskiej i sposobu ustalania ocen śródrocznych i końcoworocznych na podstawie oceniania bieżącego, zasad zgłaszania przez uczniów nieprzygotowania (braku stroju), a co opisano szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 271-297)

W WZO określono warunki i sposoby oraz kryteria oceniania zachowania (w statucie obowiązującym w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 w § 114-116 w znowelizowanym statucie w § 113-115). Śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna zachowania uwzględniała obszary wskazane w § 11 ust. 1 rozporządzenia w sprawie oceniania. Zgodnie ze statutem punktem wyjścia do ustalenia zachowania była ocena dobra, którą uczeń otrzymywał awansem na początku roku szkolnego i w II półroczu bez względu na to, jaką ocenę uzyskał poprzednio. Statut określał zakresy postępowania, pod względem których uczeń był oceniany oraz czynniki mające wpływ na tą ocenę, tj.:

- stopień pilności i systematyczności w wykonywaniu obowiązków szkolnych – czynnikami podwyższającymi ocenę były m.in. sumienność w nauce i obowiązkach szkolnych, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień, systematyczność i punktualność uczęszczania na zajęcia szkolne, a czynnikami obniżającymi ocenę były m.in. nieusprawiedliwione godziny nieobecności (0 godzin – ocena wzorowa, 1-15 godzin ocena bardzo dobra, 16-30 godzin ocena dobra, 31-45 godzin ocena poprawna, 46-70 godzin ocena nieodpowiednia, powyżej 70 godzin ocena naganna);
- kultura osobista – czynnikami podwyższającymi ocenę była m.in. troska o estetykę własnego wyglądu i estetykę otoczenia, życzliwość i kulturalny stosunek do kolegów, nauczycieli i innych pracowników szkoły a obniżającymi – nieestetyczny wygląd;
- stopień przestrzegania norm społecznych, obyczajowych, etycznych – czynnikami podwyższającymi ocenę było m.in.: reagowanie na przejawy zła, szacunek dla pracy innych, udział w pracach samorządu i innych pracach społecznych na rzecz szkoły i środowiska.

W statucie nie określono warunków i trybu otrzymywania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania, co uwzględniono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 67-70, 188-192)

Statut Szkoły przewidywał kary i nagrody dla uczniów. W przypadku statutu obowiązującego w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022, tryb wnoszenia zastrzeżeń został określony tylko w przypadku kar. Znowelizowany statut zawierał również procedurę wniesienia, przez ucznia lub jego rodziców, sprzeciwu wobec zastosowanej nagrody, gdy uznają, że jest nieadekwatna do uczniowskich osiągnięć. Wśród nagród przewidziano wyróżnienia dla uczniów uzyskujących bardzo dobre i celujące wyniki w nauce, laureatów konkursów i olimpiad.

(akta kontroli str. 96-98, 225-228)

W znowelizowanym statucie poszerzono katalog kar o następujące: rozmowę dyscyplinującą wychowawcy z uczniem oraz rozmowę w obecności rodzica, udzielenie nagany Dyrektora w obecności rodziców, upomnienie wychowawcy klasy, naganę wychowawcy klasy oraz upomnienie Dyrektora. W statucie tym podwyższono kryterium ukarania uczniów naganą Dyrektora za opuszczenie zajęć lekcyjnych bez usprawiedliwienia z 70 do 100 godzin lekcyjnych. Z wyjaśnień Dyrektora wynikało, że wnioskowali o to wychowawcy klas po dokonaniu analizy frekwencji uczniów.

(akta kontroli str. 70, 191, 226, 679)

W statucie Szkoły obowiązującym w latach 2020/2021 i 2021/2022 nie zostały określone zasady usprawiedliwiania nieobecności przez uczniów pełnoletnich, a także możliwości samodzielnego zwalniania się tych uczniów z zajęć. Zasady te wprowadzono w znowelizowanym statucie (§ 104 ust. 4), wskazując, że *uczeń pełnoletni w momencie osiągnięcia 18 lat ma prawo do ustnego usprawiedliwienia swoich nieobecności do dwóch dni w roku oraz poświadczenie trybu usprawiedliwiania nieobecności przez ucznia pełnoletniego potwierdza rodzic pisemnie w obecności wychowawcy na oświadczeniu złożonym przez ucznia*. W statucie nie zawarto szczegółowych zasad dotyczących przestrzegania określonych warunków wnoszenia i korzystania z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych na terenie Szkoły. Wprowadzono jedynie zapis, że *uczniom bez zgody nauczyciela prowadzącego zajęcia edukacyjne nie wolno używać telefonów komórkowych. W sytuacjach nagłych informacje przekazywane mogły być za pośrednictwem sekretariatu szkoły* (§ 145 ust. 7 statutu obowiązującego w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 i § 147 ust. 7 statutu znowelizowanego), o czym szerzej w *Sekcji stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 92, 174, 224,760)

W statucie wskazano (§ 116 ust. 7 statutu obowiązującego w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 i § 115 ust. 6 statutu znowelizowanego), że *w przypadku drastycznych wykroczeń (...) uchwałą rady pedagogicznej uczniowi można wystawić ocenę naganną*. Zapis ten był niezgodny z przepisami oświatowymi, o czym szerzej w *sekcji Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 70, 192)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Statut Szkoły nie zawierał niektórych postanowień dotyczących oceniania wewnątrzszkolnego, wymaganych przepisami oświatowymi, a cztery zapisy nie zostały sporządzone rzetelnie. Analiza WZO wykazała bowiem, że:

- a) w § 107 ust. 3 statutu nieprawidłowo wskazano, że otrzymanie stopnia celujący wymaga, *by uczeń wykazał się wiadomościami i umiejętnościami znacznie wykraczającymi poza program nauczania przyjęty przez nauczyciela w danej klasie i proponuje rozwiązania nietypowe, rozwiązuje także zadania wykraczające poza program opracowany przez nauczyciela*; zgodnie z art. 44b ust. 3 pkt 1 ustawy o systemie oświaty, ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznawaniu przez nauczycieli poziomu

i postępow w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego oraz wymagań edukacyjnych wynikających z realizowanych w szkole programów nauczania, co oznacza, że wykazanie się przez ucznia wiedzą wykraczającą poza program nie może być elementem koniecznym do uzyskania oceny celującej;

Dyrektor wyjaśnił: *zapisy te spowodowane były błędną interpretacją przepisów w tym zakresie. Obecnie są poddane ponownej analizie oraz zostaną zmienione i dostosowane do art. 44b ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.*

(akta kontroli str. 640)

- b) w statucie nie określono trybu działań, które podejmuje uczeń i nauczyciel w celu otrzymania wyższej niż przewidywane rocznej oceny klasyfikacyjnej i oceny zachowania, co było wymagane art. 44b ust. 6 pkt 6 w powiązaniu z art. 44b ust. 10 ustawy o systemie oświaty. W § 110 ust. 1 statutu obowiązującego w latach 2019/2020-2021/2022 oraz w § 109 ust. 1 znowelizowanego, wskazano jedynie, że za przewidywaną ocenę roczną przyjmuje się ocenę zaproponowaną przez nauczyciela zgodnie z terminem ustalonym w statucie;

Dyrektor wyjaśnił: *(...) działania te zostaną doprecyzowane i określone w jasny sposób. (...) Uczniowie lub ich rodzice w wyznaczonym terminie mogą zgłaszać swoje uwagi dotyczące przewidywanych ocen klasyfikacyjnych do nauczycieli poszczególnych przedmiotów, a uwagi dotyczące przewidywanej oceny za zachowanie do wychowawcy klasowego. Dyrektor wyjaśnił również: ze strony uczniów i ich rodziców nie było zastrzeżeń do zaproponowanych i ustalonych śródrocznych i rocznych ocen z zachowania.*

(akta kontroli str. 641, 690)

- c) w statucie nieprawidłowo określono skład komisji, o której mowa w art. 44n ust. 4 pkt 2 ustawy o systemie oświaty, gdyż nie przewidziano możliwości powołania w jej skład dodatkowych osób zatrudnionych w Szkole, tj. pedagoga szkolnego/psychologa lub pedagoga specjalnego, co było wymagane § 17 ust. 7 rozporządzenie w sprawie oceniania;

Dyrektor wyjaśnił: *w skład komisji (...) zostanie włączony pedagog szkolny/psycholog.*

(akta kontroli str. 641)

- d) w § 103 ust. 11 statutu obowiązującego od roku szkolnego 2022/2023 nie uwzględniono odpowiedzi ustnej wśród form pracy ucznia podlegającymi ocenie, mimo że cele kształcenia np. języków obcych, języka polskiego wskazane w rozporządzeniu w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia, obejmują tworzenie ustnych wypowiedzi, doskonalenie umiejętności wyrażania własnych sądów, argumentacji i udziału w dyskusji oraz wykorzystanie kompetencji językowych i komunikacyjnych w wypowiedziach ustnych.

Dyrektor wyjaśnił: *odpowiedź ustną potraktowano jako jedną z form aktywności ucznia na lekcji. Aby nie budziło to wątpliwości zapis ten zostanie uszczegółowiony.*

(akta kontroli str. 641)

- e) uwzględniony w statucie (§ 102 ust. 2 pkt 4) wymóg zawiadomienia rodziców o skutkach ustalenia uczniowi nagannej rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania wynikał z nieobowiązującego w okresie objętym kontrolą stanu prawnego, zgodnie z którym rada pedagogiczna mogła podjąć uchwałę

o niepromowaniu do klasy programowo wyższej lub nieukończeniu szkoły przez ucznia, któremu w danej szkole po raz drugi z rzędu ustalono naganną roczną ocenę klasyfikacyjną zachowania¹⁹. Zgodnie z art. 44f ust. 9 ustawy o systemie oświaty, ocena klasyfikacyjna zachowania nie ma wpływu na oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych oraz promocję do klasy programowo wyższej lub ukończenie szkoły.

Dyrektor wyjaśnił: *naganna roczna ocena klasyfikacyjna nie rodzi żadnych skutków związanych z brakiem uzyskania promocji do klasy programowo wyższej lub ukończenia szkoły.*

(akta kontroli str. 641)

- f) w statucie obowiązującym w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 wskazano nieobowiązujące przepisy dotyczące świadectw szkolnych i innych druków (§ 118), w tym: informację, że świadectwo dojrzałości otrzymuje absolwent, który bezpośrednio po ukończeniu szkoły przystąpił do egzaminu maturalnego; do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe przystępuje absolwent technikum; szkoła prowadzi ewidencję i wydaje legitymacje przedszkolne dla dzieci z niepełnosprawnościami;

Dyrektor wyjaśnił: *zapisy te zostaną skorygowane w statucie obowiązującym od roku szkolnego 2022, gdyż pozostały w poprzednim statucie omyłkowo.*

(akta kontroli str. 641)

- g) statut obowiązujący w latach szkolnych 20220/2021 i 2021/2022 nie określał zasad usprawiedliwiania nieobecności przez uczniów pełnoletnich i możliwości samodzielnego zwalniania się tych uczniów z zajęć, a także nie określono w nim szczegółowych zasad dotyczących przestrzegania określonych warunków wnoszenia i korzystania z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych na terenie Szkoły – mimo wymagań zawartych w art. 99 ust. 2 i 4 Prawa oświatowego;

Dyrektor wyjaśnił: *dostreżono ten problem i odpowiednie zapisy znajdują się w obecnie obowiązującym statucie.*

(akta kontroli str. 92, 174, 642, 679)

- h) w § 115 ust. 7 statutu wskazano, że ocena zachowania ucznia, który dopuścił się *drastycznych wykroczeń* mogła być obniżona do oceny nagannej na podstawie uchwały rady pedagogicznej, podczas gdy zgodnie z art. 44b ust. 4 i art. 44h ust. 1 ustawy o systemie oświaty, ocenianie zachowania ucznia polega na rozpoznawaniu przez wychowawcę oddziału, nauczycieli oraz uczniów danego oddziału stopnia respektowania przez ucznia zasad współżycia społecznego i norm etycznych oraz obowiązków określonych w statucie;

Dyrektor wyjaśnił: *Zapis ten jest poddany ponownej analizie, gdyż na podstawie (...) statutu ocena ustalona przez wychowawcę klasy może być zmieniona na radzie klasyfikacyjnej przez wychowawcę klasy w przypadku zaistnienia szczególnych okoliczności. Po tym Rada Pedagogiczna podejmuje uchwałę w sprawie klasyfikacji uczniów. Zapis ten zostanie dostosowany do obowiązujących przepisów prawnych.*

(akta kontroli str. 70, 683)

- i) w statucie obowiązującym od roku szkolnego 2022/2023, wbrew art. 125a ust. 7 Prawa oświatowego, nie określono szczegółowej organizacji zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość;

¹⁹ Możliwość taka wynikała z § 15 ust. 8 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562, ze zm.), które zostało uchylone z dniem 31 marca 2015 r.

Z wyjaśnień złożonych przez Dyrektora wynika, że zostaną podjęte prace nad uzupełnieniem tych treści w statucie.

(akta kontroli str. 957)

- j) statut zawierał nieaktualne odniesienia, które nie zostały zweryfikowane w trakcie pracy nad zmianami statutu obowiązującego od roku szkolnego 2022/2023, np. w § 101 ust. 6 nie wskazano prawidłowo zakresów objętych ocenianiem wewnątrzszkolnym; w § 110 ust. 17 zawarto stwierdzenie, że uzyskana w wyniku egzaminu klasyfikacyjnego ocena z zajęć edukacyjnych jest ostateczna, z zastrzeżeniem ust. 15 oraz § 110, podczas gdy we wskazanych przepisach nie można znaleźć powodu do dokonania takiego zastrzeżenia. Z wyjaśnień złożonych przez Dyrektora wynika, że były to pomyłki redakcyjne, które zostaną poprawione

(akta kontroli str. 54-74, 166-195, 641)

2. Przedmiotowe zasady oceniania z przedmiotów objętych badaniem (czterech) nie zostały opracowane rzetelnie, gdyż:

- a) w PZO z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych na lata szkolne 2020/2021-2022/2023 nie określono kryteriów branych pod uwagę przy wystawianiu ocen bieżących, śródrocznych i końcoworocznych, tj. wymagań na stopnie: celujący, bardzo dobry, dobry, dostateczny, dopuszczający oraz sytuacji, w których wystawiany jest stopień niedostateczny, mimo że zgodnie z § 107 ust. 1 statutu, PZO powinno takie kryteria zawierać. Ponadto przyjęto, że stopień celujący z pracy pisemnej wymaga uzyskania 100% możliwych do uzyskania punktów oraz wykonania zadania dodatkowego, mimo że zgodnie z § 105 ust. 2 pkt 10 statutu, celujący z prac pisemnych należało wystawić w sytuacji, gdy uczeń uzyskał od 96% do 100% możliwych do uzyskania punktów;
- b) w PZO z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych obowiązującym w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 ustalono, że uczeń, który zdaje egzamin poprawkowy na ocenę dopuszczającą otrzymuje od nauczyciela uczącego zakres wymagań na tę ocenę, mimo że zgodnie z § 112 ust. 8 statutu, stopień trudności pytań przygotowanych do egzaminu poprawkowego powinien odpowiadać wymaganiom edukacyjnym dla pełnej skali ocen. Ponadto w tym PZO przyjęto, że uczeń, który zdaje *egzamin komisyjny* z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych musi rozwiązać *minimum 30% zadań z wymagań edukacyjnych podstawy programowej*, mimo że sprawdzian wiadomości i umiejętności, o którym mowa w art. 44n ustawy o systemie oświaty, może wynikać także z odwołania się ucznia lub jego rodziców od innej oceny niż niedostateczny, składa się z części ustnej i pisemnej i przeprowadza go trzyosobowa komisja powołana przez Dyrektora Szkoły, która decyduje o ostatecznej ocenie. Przytoczony wyżej zapis nie jest zatem prawidłowy;

(akta kontroli str. 264-270)

Z wyjaśnień złożonych przez przewodniczącą zespołu przedmiotowego wynika, że po dokonaniu analizy dokumentu skorygowano błędy i zaktualizowano PZO. Wyjaśniła również: *kryteria oceniania na poszczególne oceny zawarte są w Statucie Szkoły - § 107 (...). Szczegółowe wymagania na poszczególne oceny dotyczące przedmiotów: matematyka, fizyka, chemia, biologia, geografia zostały przedstawione uczniom na lekcjach organizacyjnych. Wydruki wymagań (forma papierowa) dostępne do wglądu dla ucznia i rodzica u nauczycieli przedmiotów matematyczno-przyrodniczych.*

(akta kontroli, str. 656, 657)

Wyjaśnienia te nie mogą być uwzględnione, gdyż to właśnie statut Szkoły jako akt wyższego rzędu zobowiązuje nauczycieli opracowujących PZO do określenia ww. wymagań w sposób dostosowany do specyfiki przedmiotu.

- c) w PZO z języków obcych nieprawidłowo określono wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania oceny celującej, wskazując, że uczeń powinien wykazać się wiadomościami i umiejętnościami wykraczającymi poza podręcznik, co było niezgodne z art. 44b ust. 3 pkt 1 ustawy o systemie oświaty, gdyż dopuszczony do użytku podręcznik z zakresu kształcenia ogólnego w szkole zawiera usystematyzowaną prezentację treści nauczania ustalonych w podstawie programowej (art. 22ao ust. 3 pkt 2 ustawy o systemie oświaty). Ponadto określone w tym PZO progi procentowe wymagane do otrzymania oceny celującej z pracy pisemnej były wyższe niż przyjęte w § 105 ust. 2 pkt 10 statutu (tj. wynosiły 98%-100%);

(akta kontroli, str. 258-263)

Przewodnicząca zespołu wyjaśniła: *w punkcie tym nauczyciele zespołu Języków Obcych wskazali, że każdy z uczniów ma możliwość otrzymania oceny celującej (...) Prezentacje, które wykonują uczniowie, udział w konkursach, olimpiadach wymagają od nich wiedzy i dodatkowych umiejętności, które poszukują poza podręcznikiem, w dodatkowych materiałach, co należy uwzględnić przy ocenie (...). Sposób oceniania sprawdzianów zamieszczony w PZO różni się od tego w Statucie Szkoły jedynie w odniesieniu do ocen bardzo dobrej i celującej i wynikał z błędu podczas nanoszenia zmian a nie zapisania tego w dokumencie. Stąd ta pomyłka. Próg procentowy w przypadku oceny bardzo dobrej i celującej zostanie uaktualniony i naniesiony do PZO.*

(akta kontroli str.649-650)

- d) w PZO z wychowania fizycznego określono sposoby sprawdzania osiągnięć uczniów pozwalające na ocenę: sprawności motorycznej, umiejętności ruchowych oraz wiadomości. Nie określono jednak wag dla ww. form aktywności uczniowskiej, mimo że zgodnie z § 101 ust. 1 pkt 7 statutu Szkoły, wagę poszczególnych form pracy ucznia przy ustalaniu oceny z tej formy określają zespoły przedmiotowe. Nie ustalono także zasad przeliczania średniej ocen bieżących na ocenę śródroczną i końcoworoczną, mimo że wymagał tego § 101 ust. 1 pkt 6 statutu.

(akta kontroli str. 271-297)

Przewodniczący zespołu przedmiotowego wyjaśnił: *(...) wszystkie oceny uzyskiwane przez uczniów z wychowania fizycznego mają taką samą wagę, czyli "jeden". Uczniowie zostali poinformowani o tym fakcie przez nauczycieli uczących, a wszyscy nauczyciele stosowali się do tych ustaleń o czym świadczą zapisy w dzienniku elektronicznym. Zapis odnośnie wagi ocen zostanie umieszczony w PZO. (...) średnia ocen bieżących przeliczana jest na ocenę śródroczną i roczną przez dziennik elektroniczny jako średnia arytmetyczna. Przy ustalaniu ocen końcowych przyjęto następujące przeliczenia, które znajdują się w dokumentacji nauczycieli uczących, z którymi zapoznawani są uczniowie przy omawianiu PZO: (...) W/w kryteria zostaną zapisane w PZO.*

(akta kontroli str. 666-667)

Zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 2 i art. 55 ust. 2 pkt 4 Prawa oświatowego, Dyrektor sprawuje nadzór pedagogiczny, któremu podlega m.in. przestrzeganie statutu szkoły lub placówki.

Dyrektor wyjaśnił: *Zespoły przedmiotowe zostały zobowiązane do wnikliwej analizy zapisów w PZO oraz usunięcia błędnych zapisów. Ponadto wspólnie ustalą jednolite zasady traktowania wyników poprawiania prac pisemnych. Przewodniczący zespołów przedmiotowych zostali poinformowani, że dokumenty te powinny być spójne z zapisami statutu. PZO zostaną poddane ponownej analizie pod kątem zgodności ze statutem Szkoły.*

(akta kontroli str. 640)

W Szkole określono WZO, jednak niektóre elementy były niezgodne z przepisami oświatowymi. Opracowano także PZO dla objętych analizą przedmiotów. Wbrew wymaganiom statutu, nie określono szczegółowych wymagań edukacyjnych z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, wagi ocen z poszczególnych form aktywności uczniów na zajęciach z wychowania fizycznego, a wymagania na ocenę celujący z języków obcych oraz zasady przygotowania się do egzaminów poprawkowych z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych zostały określone niezgodnie z przepisami oświatowymi i statutem.

2. Realizacja i dokumentowanie procesu oceniania uczniów

W roku szkolnym 2022/2023 uczniowie dwóch klas, których dokumentacja była objęta szczegółową analizą²⁰ zostali poinformowani na pierwszych lekcjach o wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do otrzymania śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych objętych programem nauczania oraz o sposobach sprawdzania poziomu ich spełnienia²¹, a także o kryteriach stosowanych w ocenianiu zachowania uczniów. Rodzice uczniów zostali zapoznani z ww. informacjami na zebraniu, przy czym tylko w dzienniku 4kl. zawarto adnotację o takim spotkaniu (zorganizowanym 14 września 2022). Jak wynika z uzyskanych wyjaśnień, wychowawca 3kl. przekazał informacje rodzicom 24 listopada 2022 r.

(akta kontroli str. 70, 371-376, 672, 683, 685-687, 690, 696)

W latach szkolnych 2020/2021-2022/2023 (I półrocze) uczniowie zostali prawidłowo poinformowani o przewidywanych dla nich rocznych (i śródrocznych) ocenach klasyfikacyjnych z chemii, matematyki, języka angielskiego i wychowania fizycznego, tj. zajęć edukacyjnych, które zostały wybrane do szczegółowego badania. Przewidywane oraz ostateczne oceny (śródroczne i roczne) zostały wystawione w terminie przewidzianym § 108 ust. 6 i 7 statutu²². Rodziców uczniów poinformowano o wynikach klasyfikacji w sposób przewidziany w § 108 ust. 8 statutu, tj. większość informacji była przekazywana na spotkaniach z wychowawcami. W latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 organizowano tylko spotkania on-line (na platformie Zoom²³), zaś w roku szkolnym 2022/2023 – w sposób tradycyjny²⁴. Do rodziców uczniów zagrożonych ocenami niedostatecznymi przesyłano ww. informacje listem poleconym.

(akta kontroli, str. 331-350, 357-370)

Na podstawie dokumentacji oceniania z lat szkolnych 2020/2021, 2021/2022 i 2022/2023 (I półrocze) z przedmiotów wybranych do badania stwierdzono, że:

- a) nauczycielka matematyki (A. M.) w ramach oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów wykorzystwała – poza odpowiedzią ustną – wszystkie formy oceny aktywności uczniów przewidziane w PZO, tj. prace klasowe lub sprawdziany

²⁰ Proces oceniania osiągnięć edukacyjnych i zachowania uczniów był analizowany w odniesieniu do dwóch zespołów klasowych, tj. klasy czwartej, która rozpoczęła naukę w roku szkolnym 2019/2020 i zakończyła w roku szkolnym 2022/2023 – dalej 4kl. – (proces oceniania badano w odniesieniu do lat szkolnych 2020/2021-2022/2023) oraz klasy trzeciej, która rozpoczęła naukę w roku 2020/2021 – dalej 3kl. – (proces oceniania badano w odniesieniu do lat szkolnych 2021/2022-2022/2023).

²¹ W 3kl. i 4kl. w ramach przedmiotów wybranych do badania, tj. chemii, matematyki, języka angielskiego i wychowania fizycznego w dniach od 2 do 8 września nauczyciele przeprowadzili zajęcia o odpowiedniej tematyce (np. *lekcja organizacyjna. PZO i BHP na lekcjach chemii*).

²² Np. w roku szkolnym 2021/2022 w klasie 3 proponowane ceny śródroczne i roczne z matematyki wystawiono 15 grudnia i 30 maja 2021 r., a oceny ostateczne 10 stycznia i 6 czerwca 2022 r., w roku szkolnym 2022/2023 w klasie 4 proponowane ceny śródroczne z matematyki wystawiono 12 grudnia 2022 r., oceny ostateczne 7 stycznia 2023 r.

²³ Zoom to platforma służąca do organizowania wideokonferencji, która pozwala na udział w spotkaniach online z dowolnego urządzenia, PC, Mac, tabletów oraz smartfonów.

²⁴ W terminach 22 grudnia 2020 r., 5 lutego i 1 czerwca 2021 r., 22 grudnia 2021 r., 3 lutego 2022 r. i 29 kwietnia 2022 r. W roku szkolnym 2022/2023; 19 grudnia 2022 r. i 26 stycznia 2023 r.

(przeprowadzono od dwóch do pięciu sprawdzianów w każdym półroczu), kartkówki (od dwóch do siedmiu), prace domowe (od jednej do trzech), pracę na lekcji (uczniowie otrzymali średnio po jednej ocenie). Najwięcej ocen wystawiono w 4kl. gdyż w I półroczu nauczycielka wystawiła 11 ocen oraz przeprowadziła dwie *matURY próbne* (w dzienniku wpisano ich wyniki w ujęciu procentowym). Uczniowie mogli dwukrotnie zgłosić nieprzygotowanie do lekcji. Nauczyciel stworzył możliwość poprawienia ocen z prac pisemnych, przy czym nowa ocena była *nadpisywana* nad poprawianą (choć zgodnie z PZO obydwie oceny powinny być brane pod uwagę przy wystawianiu ocen śródrocznych i końcowych). W ocenianiu bieżącym stosowano wagi ocen przyjęte w PZO, a przy ustaleniu ocen śródrocznych i rocznych kierowano się oceną ważoną zgodnie z przyjętą skalą. Zdarzały się przypadki, w których nauczyciel wystawił wyższą ocenę roczną niż wynikało to ze średniej ważonej (dotyczyło to sześciu uczniów 4kl.). Wystąpiły także sytuacje, że wystawiono roczną ocenę wyższą niż proponowana (w roku szkolnym 2021/2022 dotyczyło to jednego ucznia z 3kl. i pięciu z 4kl.).

(akta kontroli, str. 500-510)

Z wyjaśnień złożonych przez nauczycielkę matematyki (A.M.) wynikało, że przy ustaleniu ostatecznych ocen uwzględniano sytuacje zdrowotną uczniów (potwierdzoną m.in. orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego), a także indywidualne możliwości uczniów ich zaangażowanie i wysiłek włożony w nadrobienie zaległości. Po wpisaniu propozycji ocen, niektórzy uczniowie zgłaszali chęć poprawy prac pisemnych, jeśli uzyskali wyższą ocenę, ocena roczna była podwyższana. A.M. wyjaśniła także: *głównym kryterium przy ustalaniu oceny śródrocznej i końcoworocznej jest średnia ważona wynikająca z ocen cząstkowych. Jednak ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej. Ocenianie wewnątrzszkolne ma także na celu motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce z uwzględnieniem zindywidualizowanych wymagań i możliwości ucznia.*

(akta kontroli, str. 652-653)

b) w ramach oceniania osiągnięć edukacyjnych z chemii, nauczycielka (R.G.) wykorzystywała głównie możliwość przeprowadzania kartkówek (oceniono od trzech do sześciu w półroczu); pracę na lekcji; sprawdzian (który przeprowadzono tylko w jednej z klas) oraz wypowiedzi ustne (dotyczyło to niewielu uczniów). Uczniowie mieli także możliwość uzyskania dodatkowych ocen z prac, które były proponowane *dla chętnych*, oraz napisania prac pisemnych, na których byli nieobecni, a ocenę z takiej pracy odnotowano jako 2(*nb.*). Uczniom, którzy nie wyrazili chęci pisania zaległych prac wpisywano 1(*nb.*) lub 1(*np.*). Umożliwiono uczniom także poprawianie ocen uzyskanych ze sprawdzianów, sytuacje były zaznaczane w dzienniku jako np. 3(1); 2(2), co zgodnie z PZO dawało możliwość uwzględnienia w formułowaniu oceny klasyfikacyjnej śródrocznej i rocznej zarówno oceny poprawianej jak i poprawy. Nie stwierdzono sytuacji, by wystawiono ocenę roczną wyższą niż proponowana. W I półroczu roku szkolnego 2021/2022 nauczycielka przeprowadziła *sprawdzian frekwencyjny* (z wagą trzy)²⁵. Wszyscy uczniowie, którzy pisali ten sprawdzian otrzymali oceny niedostateczne. W ocenianiu bieżącym nie zawsze stosowano wagi dla poszczególnych form aktywności uczniów przyjęte w PZO, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli, str.511-518)

²⁵ Możliwość takiej formy karnego sprawdzianu dla uczniów opuszczających zajęcia przewidziano w § 105 ust. 9 statutu

Z wyjaśnień nauczycielki (R.G.) wynikało, że tzw. sprawdziany frekwencyjne dotyczyły uczniów zagrożonych nieklasyfikowaniem. Nauczycielka wyjaśniła także: *poinformowałam o tym fakcie wychowawcę klasy. Zgodnie ze Statutem Szkoły (§ 105, ust. 2, pkt 9) wyznaczyłam sprawdzian frekwencyjny, aby sprawdzić stopień opanowania wiadomości i umiejętności z okresu nieobecności w Szkole. Sprawdzian zapowiedziałam z 2-tygodniowym wyprzedzeniem, poinformowałam uczniów dokładnie z jakich tematów będą pisać pracę. Uczniowie otrzymali oceny niedostateczne, gdyż nie przygotowali się do sprawdzianu, nie opanowali wiedzy i umiejętności przewidzianych w podstawie programowej z danego materiału. (...) Celem dydaktycznym lub wychowawczym, który został osiągnięty przez przeprowadzenie sprawdzianu frekwencyjnego, jest uświadomienie uczniom znaczenia regularnego uczestnictwa w zajęciach. (...)*

(akta kontroli, str. 659)

- c) nauczyciele (S. P.; A. G., P. I. i J. O.) prowadzący zajęcia wychowania fizycznego w grupach ćwiczeniowych utworzonych w klasach, których dokumentacja była analizowana najczęściej nie stosowali zasady przyjętej w PZO, że każdy uczeń powinien otrzymać co najmniej sześć ocen w semestrze, co opisano szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Sposoby oceniania wskazane w PZO były stosowane w praktyce w sposób ograniczony, tj. prawie w każdej grupie pojawiała się ocena z prowadzenia rozgrzewki (lub innej formy oceny wiadomości) i jednego lub dwóch innych form oceniania (np. próba siły, próba skoczności). Największe znaczenie w ustaleniu oceny śródrocznej i rocznej miały oceny za *aktywny udział w zajęciach*, przy czym w PZO nie zostały określone zasady ustalania tej oceny. W niektórych klasach wystawiono nawet cztery takie oceny w półroczu (np. w roku szkolnym 2022/2023 w 3kl. nauczyciel P.I.), w tym także oceny niedostateczne. Niektórzy nauczyciele (S.P. i J.O.), wystawiali oceny niedostateczne za *niećwiczenie*. Oceny końcoworoczne i śródroczne nie zawsze wynikały z ocen częściowych oraz oceny ważonej, jak stanowił statut. Dotyczyło to ocen śródrocznych wystawionych w I półroczu roku szkolnego 2022/2023 (czterem uczniom) jak i ocen końcoworocznych wystawionych dwóm uczniom w roku szkolnym 2021/2022, uczniom tym wystawiono oceny celujące, mimo że średnia ocen tych uczniów (5,33) wskazywała raczej możliwość wystawienia oceny bardzo dobrej.

(akta kontroli, str. 519-524)

Nauczycielka A.G. wyjaśniła: *uczniowie Ci, pomimo że nie osiągnęli średniej powyżej 5,5, ale ich wysiłek wkładany w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki zajęć oraz systematyczność i aktywność spowodowały, że ocena na zakończenie roku szkolnego została ustalona jako celujący*

(akta kontroli, str. 647)

- d) nauczyciel prowadzący zajęcia z języka angielskiego (S.W.) dokonywał klasyfikacji uczniów na podstawie średnio od pięciu do siedmiu ocen, w tym ocen z kartkówek, zadania domowego i sprawdzianów. Nie przeprowadzał jednak wymaganej w PZO liczby sprawdzianów lub prac klasowych (o wadze trzy) i nie stosował w roku szkolnym 2021/2022 i 2022/2023 przyjętych w PZO wag ocen, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Wystawione oceny śródroczne i końcoworoczne nie zawsze wynikały ze średniej ważonej ocen (w każdym roku szkolnym dotyczyło to od trzech do czterech uczniów).

(akta kontroli, str. 493-499)

Nauczyciel S.W. wyjaśnił: *średnie, szczególnie w przypadku języka obcego, nie zawsze powinny być wyrażane WYŁĄCZNIE na podstawie suchych wartości median matematycznych. Język jest sztuką komunikacji międzyludzkiej. Nauczyciel znający swoją grupę uczniów bierze pod uwagę ogólnie pojętą aktywność w czasie*

zajęć, zdolność do posługiwania się i rozumienia języka obcego w codziennych sytuacjach i obecność na zajęciach. (...)

(akta kontroli, str. 628)

W ocenianiu osiągnięć edukacyjnych uczniów klas, których dokumentacja była objęta szczegółowym badaniem w ramach niektórych przedmiotów poszerzono skalę ocen przyjętych w WZO o *plusy* i *minusy*, a mianowicie:

- nauczyciel języka polskiego w 4kl. (E.P.) w latach szkolnych 2020/2021-2022/2023 (pierwsze półrocze) stosowała oceny 2-, 2+, 3-, 3+, 4-, 4+ i 5- z różnych form aktywności uczniów, w tym prac klasowych;
- nauczycielka biologii w 3kl. i 4kl. (A.T) w roku szkolnym 2022/2023 (pierwsze półrocze) stosowała oceny: 3+, 4-, 4+, 5- ze sprawdzianów i odpowiedzi ustnych;
- nauczyciel przedmiotu fizyka w medycynie w 3kl. (T. R.) w roku szkolnym 2022/2023 (pierwsze półrocze) wystawiał oceny 3+, 4+, 5+.

Stosowanie *plusów* i *minusów* w ocenianiu bieżącym było niezgodne z WZO, a w związku z ustawieniami dziennika elektronicznego powodowało niewłaściwe odczyty średniej ocen, gdyż np. ocena „3+” była wliczana do średniej jako 3,2; co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli, str. 355-356)

Analiza dokumentacji stanowiącej podstawę do ustalenia oceny zachowania uczniów z klas, których dokumentacja była wybrana do szczegółowego badania (3kl. i 4kl.) wykazała, że w okresie objętym kontrolą w większości przypadków nie stosowano zasad przyjętych w WZO (§ 116 ust. 4 pkt 2 statutu obowiązującego w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 i § 115 ust. 4 pkt 2 znowelizowanego statutu), gdyż nie uwzględniano wpływu na ocenę zachowania uczniów liczby godzin opuszczonych przez uczniów bez usprawiedliwienia, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 701-709)

Uzasadnieniem najwyższych ocen (wzorowe) w roku szkolnym 2021/2022 dla klas, których dokumentację analizowano, było duże zaangażowanie w sprawy szkolne, wysoka frekwencja. Wychowawcy wskazali również sumienne wypełnianie obowiązków, dobre wyniki, reprezentowanie Szkoły w środowisku lokalnym, udzielanie się w akcjach charytatywnych i innych inicjatywach. Nauczyciele podkreślali bardzo dobry kontakt z rówieśnikami i nauczycielami. Oceny najniższe (poprawne) uczniowie obu klas otrzymali za *bardzo dużą ilość opuszczonych i nieusprawiedliwionych godzin lekcyjnych, niską frekwencję, brak większego zaangażowania w sprawy szkolne oraz lekceważącą postawę ucznia wobec jednego z podstawowych obowiązków szkolnych jakim jest punktualna obecność na zajęciach i przygotowanie do zajęć lekcyjnych*.

(akta kontroli str. 697, 702)

Dla uczniów Liceum zorganizowano siedem egzaminów klasyfikacyjnych (wszystkie w roku szkolnym 2021/2022), w tym jeden z języka niemieckiego i sześć z przedmiotu wiedza o społeczeństwie. Egzaminy te zorganizowano w celu uzupełnienia różnic programowych wynikających z przejścia w drugim półroczu roku szkolnego 2021/2022 ww. uczniów z innych szkół do Liceum (jedna uczennica ukończyła klasę pierwszą w szkole plastycznej, dwie inne ukończyły klasę pierwszą w technikum w zawodzie technik hotelarstwa)²⁶.

Zgodnie z art. 164 ust. 1 Prawa oświatowego, w przypadku przechodzenia ucznia z innej publicznej szkoły, publicznej szkoły artystycznej do szkoły publicznej innego typu, o przyjęciu ucznia do danej szkoły decyduje dyrektor szkoły. W arkuszach ocen uczniów G. K., P. P. i D. P. znajdowały się dokumenty będące – zgodnie z art. 164

²⁶ Uczniowie złożyli wnioski o przyjęcie do Szkoły 17 stycznia i 17 lutego 2022 r.

ust. 2 Prawa oświatowego – podstawą do ich przyjęcia, tj. kopie arkuszy ocen uczniów za rok szkolny 2020/2021, poświadczone za zgodność z oryginałem przez dyrektorów szkół do których poprzednio uczęszczali (sporządzone w dniach 2 i 3 marca 2022 r.) oraz zaświadczenia o przebiegu nauczania w I półroczu roku szkolnego 2021/2022 w poprzednich szkołach (odpowiednio z 1 marca 2022 r. i 18 lutego 2022 r.).

Dyrektor nie wydał formalnej decyzji w sprawie przyjęcia ww. uczniów z uwzględnieniem wykazu różnic programowych oraz sposobów ich uzupełnienia. Podania o przyjęcie do Szkoły także nie zawierały takich adnotacji. Jak wynika z uzyskanych wyjaśnień, zastąpiono je wydanymi zarządzeniami (nr EK.LO.1.2022 - EK.LO.4.2022) powołującymi komisje do przeprowadzenia egzaminów klasyfikacyjnych, o których mowa w art. 164 ust. 3 Prawa oświatowego, tj.

- zarządzeniami EK.LO.1.2022, EK.LO.3.2022 i EK.LO.4.2022 Dyrektor powołał komisję do przeprowadzenia egzaminów klasyfikacyjnych z przedmiotu wiedza o społeczeństwie dla trzech uczniów (G.K., P.P; D.P.), określając ogólnie, że egzamin ten będzie dotyczył: *zakresu podstawowego oraz zakresu rozszerzonego z tego przedmiotu.*

(akta kontroli str. 448-464; 467-470, 668)

Dyrektor wyjaśnił: *w planie nauczania klasy pierwszej znajduje się przedmiot wiedza o społeczeństwie z zakresu podstawowego. W klasie drugiej wiedza o społeczeństwie z zakresu rozszerzonego. Uczennice rozpoczęły naukę w klasie drugiej po klasyfikacji śródrocznej. W konsultacji z nauczycielem uczącym podjąłem decyzję o przeprowadzeniu dwóch egzaminów klasyfikacyjnych.*

(akta kontroli str. 590)

NIK zauważa, że zgodnie z § 8 ust. 3 i 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 sierpnia 2019 r. w sprawie szczegółowych warunków przechodzenia ucznia ze szkoły publicznej, publicznej szkoły artystycznej, szkoły niepublicznej lub niepublicznej szkoły artystycznej o uprawnieniach publicznej szkoły artystycznej, do szkoły publicznej innego typu albo szkoły publicznej tego samego typu²⁷, dyrektor szkoły powinien rozważyć możliwość zapewnienia uczniom warunków do zrealizowania treści nauczania z wiedzy o społeczeństwie do końca danego etapu edukacyjnego, dopiero jeśli nie jest to możliwe z powodu rozkładu zajęć edukacyjnych lub innych ważnych przyczyn należało zorganizować egzaminy klasyfikacyjne, a ponieważ uczniowie uczęszczali na zajęcia wiedzy o społeczeństwie w II półroczu, nie było wystarczającego uzasadnienia do organizacji egzaminu z tego przedmiotu za I półrocze;

- zarządzeniem nr EK.LO.2.2022 Dyrektor powołał komisję do przeprowadzenia egzaminu klasyfikacyjnego z języka niemieckiego dla jednego ucznia (G.K.) gdyż w poprzedniej szkole uczeń ten uczył się innego języka nowożytnego.

(akta kontroli str. 470)

NIK zauważa, że zgodnie z § 9 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie przechodzenia uczniów do innych szkół, uczniowie, którzy uczyli się innego języka nowożytnego w szkole, z której przechodzili, powinni mieć stworzoną możliwość uczęszczania na zajęcia w ramach tego przedmiotu, wyrównując we własnym zakresie różnice programowe do końca roku szkolnego. Zgodnie z § 9 ust. 2 tego rozporządzenia, egzamin klasyfikacyjny mógł być zorganizowany tylko w sytuacji opisanej w § 9 ust. 1 pkt 2 i 3, tj., gdyby uczeń kontynuował naukę tego języka we własnym zakresie lub uczęszczał do innej szkoły na takie zajęcia – co nie miało miejsca w przypadku tego ucznia.

(akta kontroli, str. 467-470)

²⁷ Dz. U. poz. 1641, ze zm. (dalej: rozporządzenie w sprawie przechodzenia uczniów do innych szkół). Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 6 i ust. 2 pkt 7 tego rozporządzenia, uczeń klasy drugiej technikum publicznego lub liceum sztuk plastycznych, może być przyjęty do klasy drugiej liceum ogólnokształcącego.

Dyrektor wyjaśnił: *uznaliśmy takie rozwiązanie za najbardziej optymalne z punktu widzenia ucznia, który po przyjęciu do szkoły miał podany zakres materiału obowiązujący do egzaminu, mógł korzystać z indywidualnych konsultacji i pomocy nauczyciela. Egzamin obejmował treści nauczania wynikające z podstawy programowej i był jednocześnie motywacją do dalszej nauki języka niemieckiego.*

(akta kontroli, str. 668-669)

Wobec pozytywnego wyniku ww. egzaminu oraz przedstawionych korzyści wynikających z dodatkowej motywacji do uzupełnienia materiału nauczania, NIK odstępuje od formułowania nieprawidłowości w tym zakresie.

Zarządzenia EK.LO.1.2022-EK.LO.4.2022 sporządzono nierzetelnie co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Trzej uczniowie przystąpili 7 kwietnia 2022 r. do dwóch egzaminów z przedmiotu wiedza o społeczeństwie, tj. egzaminu z zakresu podstawowego (objętego programem nauczania klasy pierwszej) i rozszerzonego (I półrocze klasy drugiej), a jeden z nich wcześniej (1 kwietnia 2022 r.) do egzaminu z języka niemieckiego. Egzaminy te zablokowano, mimo że zorganizowano je dwa miesiące przed upływem terminu wskazanego przez Dyrektora.

Dyrektor wyjaśnił: *warunki te zostały ustalone przez nauczyciela przedmiotu. Uczniowie otrzymali zagadnienia do egzaminu, mieli czas na przygotowanie się do niego. Egzamin został przeprowadzony w terminie uzgodnionym z uczniami i ich rodzicami. W mojej ocenie nie stanowił on nadmiernego obciążenia dla uczniów. (...)*

(akta kontroli, str. 668-669)

Egzaminy składały się z części pisemnej i ustanej, skład komisji do przeprowadzenia ww. egzaminów był zgodny z § 15 ust. 6 rozporządzenia w sprawie oceniania uczniów, tj. powołano dwóch nauczycieli do ich przeprowadzenia, przy czym jednemu z nich Dyrektor powierzył funkcję przewodniczącego. Dokumentacja i przebieg części pisemnej sześciu z siedmiu egzaminów klasyfikacyjnych nie były prawidłowe, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli, str. 388-414, 467-470)

W roku szkolnym 2021/2022 zorganizowano egzaminy poprawkowe dla pięciu uczniów, w tym dla trzech po jednym egzaminie²⁸ i dla dwóch uczniów po dwa egzaminy, w tym jeden uczeń przystąpił do dwóch egzaminów w jednym dniu²⁹.

Dyrektor wyjaśnił, że egzaminy te zostały zorganizowane z porozumieniem z uczniem i jego rodzicami.

(akta kontroli str. 669)

Na podstawie analizy dokumentacji związanej z przygotowaniem i przeprowadzeniem ww. egzaminów poprawkowych, stwierdzono, że:

- w przypadku trzech uczniów powodem wyznaczenia egzaminu poprawkowego było uzyskanie w wyniku klasyfikacji rocznej jednej oceny niedostatecznej, w przypadku dwóch uczniów dwóch ocen niedostatecznych;
- Dyrektor nie powołał formalnie komisji egzaminacyjnych, mimo wymogu wynikającego z art. 44m ust. 2 ustawy o systemie oświaty. Natomiast przedstawił społeczności szkolnej (w formie ogłoszenia dostępnego także w dzienniku elektronicznym) harmonogram egzaminów poprawkowych, w którym uwzględniono: termin egzaminu, skład komisji egzaminacyjnej oraz nazwę przedmiotu. Terminy ww. egzaminów, ustalono zgodnie z § 16 ust. 4 rozporządzenia w sprawie oceniania;
- egzaminy przeprowadziły komisje wyznaczone w ww. harmonogramach, których skład był zgodny z § 16 ust. 5 rozporządzenia w sprawie oceniania;

²⁸ Z matematyki i fizyki

²⁹ Z matematyki i chemii 24 sierpnia 2022 r. o godzinie 9:00 i 11:30.

- egzaminy przeprowadzone zostały w formie pisemnej i ustnej, sporządzono protokoły z przebiegu tych egzaminów, zawierające elementy i załączniki wymagane § 16 ust. 1, 7 i 8 rozporządzenia w sprawie oceniania.

(akta kontroli str. 415-447, 594-604)

Analiza dokumentacji wybranych pięciu uczniów z 3kl. pozwala stwierdzić, że w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 (I półrocze) dokumentowano w dzienniku elektronicznym ocenianie bieżące, a także ustalono śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych oraz śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne zachowania, zgodnie z § 8 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji³⁰. Arkusze ocen prowadzono dla tych uczniów na drukach zgodnych z obowiązującym wzorem dla Liceów (MEN-I/48/2³¹). Arkusze czterech uczniów (z pięciu, których dokumentacja była objęta badaniem) nie były prowadzone rzetelnie, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli, str. 472-492, 552-567)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Dyrektor wydał nierzetelne zarządzenia nr EK.LO.1.2022-EK.LO.4.2022, powołujące komisje do przeprowadzenia egzaminów klasyfikacyjnych, o których mowa w art. 164 ust. 3 Prawa oświatowego, gdyż:

a) w zarządzeniach pominięto podstawę prawną, z której wynikała zasadność przeprowadzenia egzaminów, tj.: w zarządzeniach nr EK.LO.1.2022, EK.LO.3.2022 i EK.LO.4.2022 należało przywołać § 8 ust. 4 rozporządzenia w sprawie przechodzenia uczniów do innych szkół, jako uzasadnienie organizacji egzaminów z obowiązkowych zajęć edukacyjnych zrealizowanych w oddziale szkoły, do której uczeń przechodzi, jeśli z uwagi na niekorzystny rozkład zajęć edukacyjnych lub z innych ważnych przyczyn nie można było zapewnić uczniom, warunków do zrealizowania objętych nimi treści nauczania;

b) zarządzenia stanowiące jednocześnie decyzję Dyrektora o zakresie różnic programowych pomiędzy programem nauczania w poprzedniej szkole i w Liceum (w roku szkolnym 2020/2021 i w I półroczu roku szkolnego 2021/2022), zostały sporządzone bez dokumentacji nauczania z poprzedniej szkoły, wymaganej art. 164 ust. 2 ww. ustawy;

- dokumenty, na podstawie której sporządzono zarządzenia nr EK.LO.1.2022 i EK.LO.2.2022 z 17 stycznia 2022 r. (powołanie komisji do przeprowadzenia egzaminów klasyfikacyjnych dla G.K.), tj. kopia arkusza ocen ucznia, poświadczona za zgodność z oryginałem przez dyrektora szkoły, do której uczeń poprzednio uczęszczał i zaświadczenie o przebiegu nauczania, zostały wydane 45 dni później (3 marca 2022 r.);

- dokumentacja, na podstawie której sporządzono zarządzenia nr EK.LO.3.2022 i EK.LO.4.2022 z 17 lutego 2022 r. (powołanie komisji do przeprowadzenia egzaminów klasyfikacyjnych dla D. P. i P. P.), była wydana od 1 do 13 dni później (tj. 18 lutego i 2 marca 2022 r.).

Skutkiem tej nieprawidłowości było m.in. niewłaściwe określenie zakresu egzaminu z przedmiotu wiedza o społeczeństwie.

(akta kontroli, str. 388-414)

³⁰ Dz. U. poz. 1646, ze zm., dalej rozporządzenie w sprawie dokumentacji.

³¹ Określonego w załączniku nr 2 część II pkt 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2019 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków (Dz. U. poz. 1700, ze zm.).

Z wyjaśnień złożonych przez Dyrektora wynika, że ww. zarządzenia były wydane na podstawie podań uczniów o przyjęcie do szkoły, złożonych świadectw z klasy programowo niższej oraz rozmowy telefonicznej z dyrektorem poprzedniej szkoły. Dyrektor wyjaśnił również: *podczas rozmowy z uczniem i jego rodzicem proszę również o szkolny plan nauczania dla danej klasy z poprzedniej szkoły. Porównuję go ze szkolnym planem nauczania obowiązującym w nowej klasie. (...) Uczniowie, którzy przyszli z innych szkół mieli możliwość uczestnictwa w indywidualnych konsultacjach prowadzonych przez nauczycieli uczących w zakresie zrealizowania treści nauczania z zajęć wymagających uzupełnienia oraz zapewniony czas na przygotowanie się do egzaminu.*

(akta kontroli, str. 591,608)

Wyjaśnienia te nie mogą być uwzględnione, gdyż wskazany sposób uzyskania wiedzy o dotychczasowej edukacji uczniów w poprzedniej szkole (szczególnie w pierwszym półroczu roku szkolnego 2021/2022) nie mógł być wystarczający i był niezgodny z przepisami oświatowymi.

2. Przebieg i dokumentacja sześciu egzaminów klasyfikacyjnych z przedmiotu wiedza o społeczeństwie (zorganizowanych dla trzech uczniów), przeprowadzonych w roku szkolnym 2021/2022 nie były prawidłowe, gdyż:

- a) w protokołach z tych egzaminów nie umieszczono nazwy i zakresu przedmiotowego, z którego był przeprowadzony egzamin, co było wymagane § 15 ust. 10 rozporządzenia w sprawie oceniania; tj. zamiast *wiedza o społeczeństwie z zakresu pierwszego półrocza klasy drugiej*, wskazano, że egzamin dotyczy *zakresu rozszerzonego wiedzy o społeczeństwie*, co może sugerować znacznie szerszy zakres egzaminu niż w rzeczywistości;
- b) w protokołach nie wskazano przewodniczących komisji wbrew zarządzeniom Dyrektora nr EK.LO.1.2022, EK.LO.3.2022 i EK.LO.4.2022;
- c) przebieg części pisemnej egzaminów nie był prawidłowy, gdyż – wbrew § 15 ust. 1 rozporządzenia w sprawie oceniania – jedna praca była sporządzana przez ucznia w ramach dwóch egzaminów, obejmujących (1) materiał przedmiotu z klasy pierwszej i (2) materiał z I półrocza klasy drugiej. Prace te zostały ocenione jednym stopniem (łącznie) i opisane jedną recenzją (realizacja kolejnych zagadnień nie była punktowana). W efekcie nie było możliwe ustalenie poszczególnych ocen i dołączenie do protokołów odpowiednich pisemnych prac ucznia, co było wymagane § 15 ust. 11 ww. rozporządzenia.

(akta kontroli, str. 388-414)

Z wyjaśnień złożonych przez przewodniczącego komisji egzaminacyjnej (A. C.-S.), odpowiedzialnego za właściwe przeprowadzenie i udokumentowanie egzaminu wynikało, że braki w protokołach były skutkiem przeoczeń. Nauczyciel ten wyjaśnił także: *(...) przedmiot wiedza o społeczeństwie jest przedmiotem specyficznym. Tematyka z zakresu podstawowego i z zakresu rozszerzonego w podstawie programowej pozwala na przeprowadzenie takiego egzaminu jednocześnie z dwóch zakresów. Ocenianie zaś odbywa się metodą holistyczno-analityczną, która musi być też dość elastyczna, aby z jednej strony nie ograniczała swobody wypowiedzi ucznia, a z drugiej strony uwzględniała różne możliwe warianty odpowiedzi poprawnej.*

(akta kontroli, str. 673)

Wyjaśnienia te nie mogą być uwzględnione, gdyż zgodnie z § 15 ust. 1 rozporządzenia o ocenianiu, każdy egzamin klasyfikacyjny składa się z części pisemnej i ustnej.

Dyrektor wyjaśnił: *nauczyciel przeoczył zapis „materiał egzaminu wiedzy o społeczeństwie z klasy pierwszej oraz zapis „materiał z I półrocza klasy drugiej”. Umknęło to również mojej uwadze. W związku z ww. sytuacjami*

opracujemy szczegółową instrukcję, która określi zasady przeprowadzania egzaminów klasyfikacyjnych. Z instrukcją zostaną zapoznani wszyscy nauczyciele, aby w przyszłości uniknąć podobnych błędów.

(akta kontroli, str. 672)

3. Arkusze ocen czterech uczniów z trzeciej klasy Liceum (z pięciu które objęto szczegółowym badaniem) zostały sporządzone nierzetelnie, gdyż według stanu na 10 lutego 2023 r.:

- a) na stronach tytułowych arkuszy ocen założonych dla trzech uczniów (M. J., P.P. i D. P.) brakowało podpisu Dyrektora potwierdzającego przyjęcie do Szkoły i dokonanie wpisu do księgi uczniów;
- b) arkusz ocen G.K. nie zawierał informacji o wynikach dwóch egzaminów klasyfikacyjnych, ponadto na stronie tytułowej brakowało informacji o dacie i przyczynie opuszczenia szkoły przez ucznia;
- c) arkusze ocen dwóch uczniów (M. J. i D. P.) nie zawierały informacji o ocenach uzyskanych w roku szkolnym 2021/2022, w tym wyników egzaminów poprawkowych i klasyfikacyjnych oraz decyzji rady pedagogicznej o promowaniu do następnej klasy (w jednym przypadku warunkowej) i nie zawierały podpisu wychowawcy.

Zgodnie z § 14 ust. 1 rozporządzenia w sprawie dokumentacji, szkoła dla młodzieży prowadzi dla każdego ucznia przez okres jego nauki w danej szkole arkusz ocen ucznia. Wpisów w arkuszu ocen dokonuje się na podstawie danych zawartych w księdze uczniów, dzienniku lekcyjnym, protokołach egzaminów klasyfikacyjnych i poprawkowych oraz protokołach zebrań rady pedagogicznej. Nauczyciel wypełniający arkusz ocen ucznia potwierdza podpisem zgodność wpisów z dokumentami, na podstawie których ich dokonano (§ 14 ust. 2).

Zgodnie z § 26 rozporządzenia w sprawie dokumentacji, Dyrektor ponosi odpowiedzialność za właściwe prowadzenie i przechowywanie dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej.

(akta kontroli, str. 472-492)

Dyrektor wyjaśnił: wyniki egzaminów klasyfikacyjnych nie zostały wpisane do arkusza ocen przez przeoczenie. Wychowawca klasy został poinformowany, że oceny z egzaminów należy wpisać do arkusza ocen. (...) Braki te zostały uzupełnione. Arkusze są kompletne.

(akta kontroli, str. 669, 672)

4. Nauczyciele prowadzący zajęcia z trzech przedmiotów (z czterech analizowanych) w dwóch klasach, których dokumentacja była objęta szczegółowym badaniem, nierzetelnie prowadzili proces oceniania, gdyż nie stosowali niektórych zasad przyjętych w WZO i PZO, w tym:

- a) nauczyciel języka angielskiego (S.W.) nie stosował systemu wag dla oceny poszczególnych form aktywności uczniów ustalonych w PZO dla tego przedmiotu. W procesie oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów 3kl. w roku szkolnym 2021/2022 i 2022/2023 (I półrocze) ustalił wagę większości przeprowadzonych kartkówek niezgodnie z PZO (tj. przyjął wagę jeden zamiast dwa), a pracy klasowej, która zgodnie z PZO ma wagę trzy, przypisał wagę dwa. Wszystkie kartkówki przeprowadzane w tych latach w 4kl. miały także zaniżoną wagę³², przy czym w roku szkolnym 2020/2021 w tej klasie stosowano w większości wagi w wymiarze przyjętym w PZO.
- b) w ocenianiu z języka angielskiego nauczyciel (S.W.) nie stosował określonej w PZO dla tych przedmiotów częstotliwości oceniania uczniów, tj. nie przeprowadził wymaganej w PZO liczby sprawdzianów /prac klasowych (o wadze

³² Dotyczy m.in. ocen wpisanych do dziennika z datami: 12 września 2021 r., 17 i 21 listopada 2021 r., 2 grudnia 2021 r., 3 stycznia 2022 r., 10, 20 i 30 marca 2022 r., 24 kwietnia 2022 r., 12 września 2022 r., 12 listopada 2022 r.

trzy), których zgodnie z PZO powinno być od dwóch do trzech, tj. w 3kl. w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 przeprowadzono tylko po jednej takiej pracy w semestrze, w 4kl. nie przeprowadzono takich prac ani w I, ani II półroczu 2021/2022.

(akta kontroli, str. 493-499)

Nauczyciel S.W. wyjaśnił: *korzystając z przysługujących mi praw jako nauczyciela odpowiedzialnego za egzamin maturalny uczniów, przygotowania traktujemy w sposób właściwy w celu uzyskania jak najlepszych rezultatów. Praca klasowa jako test jest rozczłonkowana na część sprawdzianu obejmującego słownictwo tematyczne danego działu, a jako druga część funkcjonuje praca pisemna obejmująca formę listu, e maila lub rozprawki w języku obcym (ostatni przypadek to poziom rozszerzony, który to wybrała znakomita większość klasy). System ten wg mojej opinii i bezwzględnych wyników zeszłorocznego egzaminu maturalnego z języka angielskiego, sprawdził się znakomicie. (...) Kartkówki mają istotnie różną wagę a wynika to z zakresu, objętości i treści zawartych w tychże. np. mogły zawierać dodatkowe zadania jak czasowniki frazowe (...), które realizujemy na bieżąco i stopniowo w ciągu całego roku szkolnego, lub krótką formę pisemną e-mail lub wiadomość jako dodatkową wartość oceny i wagi. (...) Pewna luka w ocenach w październiku i wrześniu [2023 r.] wynika z faktu, że przez miesiąc byłem opiekunem grupy uczniów technikum PZS w Chmielniku jako opiekun stażu zawodowego w Austrii (...).*

(akta kontroli, str. 627)

Wyjaśnienie te nie mogą być uwzględnione, gdyż nauczyciele języków obcych opracowują PZO, mają więc możliwość wprowadzania modyfikacji wynikających z potrzeb uczniów i Szkoły.

- c) nauczycielka chemii nie zawsze stosowała wagi dla poszczególnych form aktywności uczniów przyjęte w PZO, np. w I półroczu roku szkolnego 2022/2023 w 4kl. wskazano wagę dla oceny z pracy domowej niezgodnie z PZO dla tego typu prac (tj. dwa zamiast jeden), a w roku szkolnym 2021/2022 oceniono aktywność uczniów w formie pracy dodatkowej, nadając tej formie aktywności wagę trzy (zamiast jeden).
- d) nauczycielka chemii nie zawsze uwzględniała średnią ważoną ocen w ocenianiu śródrocznym. W roku szkolnym 2022/2023 jednemu z uczniów 3kl. wystawiła ocenę przewidywaną dobry, mimo że średnia ocen tego ucznia (wynosząca 1,91) nie wskazywała na taką możliwość, a innemu ocenę dostateczny (przy średniej 4,09).

(akta kontroli, str. 511-518)

Nauczycielka (R.G.) wyjaśniła: *(...) przed podjęciem pracy domowej uczniowie znali wagę oceny z tej pracy. Wyższa waga oceny miała ich zachęcić, zmotywować do podjęcia wysiłku i zaangażowania w wykonanie zadania domowego, a tym samym podniesienia średniej ocen z przedmiotu. (...) Dla ucznia wystawiono ocenę przewidywaną dobry (przy średniej ocen 1,91), by ostatecznie wystawić ocenę dopuszczającą oraz dla ucznia o nr 2 ocenę dostateczny (średnia 4,09) – była to pomyłka (...) zauważona przez nauczyciela po terminie wystawienia ocen proponowanych. Nauczyciel nie chcąc zmieniać oceny proponowanej po terminie, przeprowadził rozmowę z uczniami nr 2 i nr 3 i ustalił oceny klasyfikacyjne zgodnie ze wskaźnikami średnich ocen w dniu 4.01.2023 r.*

(akta kontroli, str. 657-658)

- e) trzej nauczyciele wychowania fizycznego (A. G. J. O. i S. P.) w odniesieniu do większości uczniów nie stosowali w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 (I semestr) zasady przyjętej w PZO, zgodnie z którą uczeń powinien otrzymać co najmniej sześć ocen w półroczu, wystawiając 80% uczniów tylko od trzech do czterech ocen w semestrze. Dodatkowo w roku szkolnym 2022/2023 (I półrocze)

dwóm uczniom 4kl. wystawiono ocenę z jednej oceny częściowej (w tym jednemu uczniowi niedostateczny), a siedmiu uczniom tylko z dwóch ocen.

(akta kontroli, str. 519-524, pismo)

Nauczyciel (S.P) wyjaśnił: *błąd zapisu. Powinno być "co najmniej trzy oceny". W praktyce stosowano takie ustalenia. Zapis zostanie skorygowany.*

(akta kontroli, str. 622)

Nauczyciel (P.I.) wyjaśnił: *z powodu błędnego zapisu w PZO, zgodnie ze Statutem Szkoły, każdy uczeń powinien otrzymać 3 oceny. Uczeń (...) rzadko aktywnie uczestniczył w lekcjach wychowania fizycznego w związku z czym otrzymał 3 oceny niedostateczne, które zostały zapisane przeze mnie w dzienniku nauczyciela. Nauczyciele wychowania fizycznego poza e-dziennikiem prowadzą własną dokumentację (opisaną w PZO) – dziennik nauczyciela, w której odnotowują m.in.: obecności na zajęciach, przygotowanie lub nieprzygotowanie do zajęć, otrzymywane oceny oraz wyniki uzyskiwane z prób sprawnościowych. Uczniowie na bieżąco informowani są o otrzymywanych ocenach i liczbie nieprzygotowań. Podczas przepisywania ocen z dziennika nauczyciela do e-dziennika, na skutek błędu technicznego nie zostały one poprawnie zapisane.*

(akta kontroli, str. 644)

Podobne wyjaśnienia złożyła nauczycielka A.G.

(akta kontroli, str. 646)

Wyjaśnienia te nie mogą zostać przyjęte, gdyż zgodnie z § 101 ust. 1 pkt 6 i 7 i § 105 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 statutu, w Szkole stosuje się w ocenianiu zasadę oceny ważonej, która wynika z przeliczenia wpływu przeliczenia ocen częściowych, przy czym wagę poszczególnych form pracy ucznia przy ustalaniu oceny z tej formy określają zespoły przedmiotowe, uczeń powinien zostać oceniony z każdej sprawności charakterystycznej dla danego przedmiotu, a PZO określa zasady bieżącego oceniania, w tym sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów zawierające wykazy czynności uczniów, które podlegają ocenie.

Dyrektor wyjaśnił: (...) *w ramach nadzoru pedagogicznego dokonujemy analizy ww. problemu. Problem ten zostanie ponownie omówiony i rozwiązany. Zespoły przedmiotowe zostały zobowiązane do wnikliwej analizy zapisów w PZO oraz usunięcia błędnych zapisów. Ponadto wspólnie ustaliły jednolite zasady traktowania wyników poprawiania prac pisemnych. Przewodniczący zespołów przedmiotowych zostali poinformowani, że dokumenty te powinny być spójne z zapisami statutu. PZO zostaną poddane ponownej analizie pod kątem zgodności ze statutem Szkoły.*

(akta kontroli str. 640)

5. W okresie objętym kontrolą ocenianie osiągnięć edukacyjnych uczniów z trzech przedmiotów (język polski, biologia i fizyka w medycynie) w klasach, których dokumentacja była objęta badaniem prowadzono wykorzystaniem *plusów* i *minusów*, tj. niezgodnie z § 104 ust. 1 i 2 statutu obowiązującego w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 (§ 103 ust. 1 i 2 statutu znowelizowanego), w których nie dopuszczono ich stosowania.

Skutkiem tej nieprawidłowości były błędne wskazania średnich ważonych ocen dla uczniów, gdyż w dzienniku elektronicznym ustawiono regułę, zgodnie z którą np. oceny z *plusem* były przeliczane z zastosowaniem wskaźnika plus 0,2.

(akta kontroli, str. 355-356, 525-568)

Z wyjaśnień złożonych przez nauczycieli, którzy wykorzystywali *plusy* i *minusy* w ocenianiu bieżącym wynikało, że stosują szerszą skalę oceniania, gdyż oceny takie ich zdaniem w bardziej precyzyjny sposób opisują postępy uczniów w nauce, są także często stosowane w innych szkołach, w których nauczyciele pracowali lub pracują. Nauczyciele zadeklarowali dostosowanie sposobu oceniania do WZO.

(akta kontroli, str.636-638)

Dyrektor wyjaśnił: *przyjęte wagi ocen z plusami i minusami były ustawione przez firmę. Nie zmienialiśmy tych ustawień. (...) Podejmiemy działania celem usunięcia błędnych obliczeń.*

(akta kontroli, str. 672)

6. W latach szkolnych 2020/2021-2022/2023 (I półrocze) nierzetelnie ustalono oceny zachowania znacznej większości uczniów z dwóch klas, których dokumentację objęto szczegółowym badaniem, gdyż nie stosowano zasad określonych w WZO (§ 116 ust. 4 pkt 2 statutu obowiązującego w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 i § 115 ust. 4 pkt 2 znowelizowanego statutu), zgodnie z którymi ocena ta powinna być uzależniona od liczby godzin lekcyjnych opuszczonych przez ucznia bez usprawiedliwienia, a mianowicie:

- a) w 4kl. (liczącej 25 uczniów) na zakończenie roku szkolnego 2020/2021 wszystkie oceny zachowania zostały ustalone wbrew WZO, zgodnie z którym ocenę wzorową może otrzymać uczeń, który miał żadnej nieusprawiedliwionej godziny nieobecności; uczeń, który opuścił bez usprawiedliwienia do 15 godzin – ocenę bardzo dobrą; od 16 do 30 godzin – dobrą; od 31 do 45 – poprawną; od 46 do 70 – nieodpowiednią, a powyżej tego limitu godzin powinna być wystawiona ocena naganna. Ustalono bowiem dla ośmiu uczniów oceny wzorowe, przy czym uczniowie ci opuścili bez usprawiedliwienia od 26 do 62 godzin; dziewięciu – oceny bardzo dobre, mimo że opuścili bez usprawiedliwienia więcej niż 50 godzin lekcyjnych w roku (od 55 godzin do nawet 109 godzin); sześciu oceny dobre, przy czym opuścili oni od 97 do nawet 304 godzin bez usprawiedliwienia; dwie oceny poprawne otrzymali uczniowie, których absencja bez usprawiedliwienia wynosiła od 260 do nawet 429 godzin lekcyjnych;
- b) w 4kl. na zakończenie roku szkolnego 2021/2022 niezgodnie z WZO wystawiono 92% ocen zachowania, gdyż zachowanie ośmiu uczniów uznano za bardzo dobre, przy czym uczniowie ci opuścili bez usprawiedliwienia od 24 do 85 godzin; 11 uczniom ustalono oceny dobre (opuścili bez usprawiedliwienia od 77 do 219 godzin lekcyjnych), czterem oceny poprawne, przy liczbie nieusprawiedliwionych godzin w przedziale od 209 do 373;
- c) w 4kl w I półroczu roku szkolnego 2022/2023, niezgodnie z WZO ustalono 68% ocen zachowania, w tym czterem uczniom, którzy opuścili bez usprawiedliwienia od 16 do 40 godzin ustalono ocenę bardzo dobrą; 13 uczniom – ocenę dobrą, mimo że opuścili od 49 do nawet 113 godzin bez usprawiedliwienia;
- d) w 3kl. (liczącej 22 uczniów) na zakończenie roku szkolnego 2020/2021 wystawiono wszystkim uczniom oceny zachowania niezgodnie z WZO, w tym ośmiu uczniom oceny wzorowe, przy czym uczniowie ci opuścili bez usprawiedliwienia od 37 do nawet 123 godzin; 13 ocen bardzo dobrych uczniom, którzy byli nieobecni i nie posiadali usprawiedliwienia na od 30 do nawet 362 opuszczonych godzin, jedną ocenę poprawną, dla ucznia, który opuścił 383 godziny (uczeń ten otrzymał ponadto cztery uwagi negatywne dotyczące zachowania);
- e) w 3kl. (liczba uczniów 26) na zakończenie roku szkolnego 2021/2022 wystawiono wszystkim uczniom oceny zachowania niezgodnie z WZO, w tym sześciu uczniom oceny wzorowe, przy czym uczniowie byli nieobecni i nie posiadali usprawiedliwienia na od 42 do nawet 162 godzin lekcyjnych, 12 bardzo dobre (mimo że uczniowie ci opuścili bez usprawiedliwienia od 76 do 144 godzin); pięciu oceny dobre (mimo opuszczonych od 171 do nawet 341 godzin lekcyjnych), trzem oceny poprawne, przy liczbie nieusprawiedliwionych godzin w przedziale od 331 do nawet 514;
- f) w 3kl. w I półroczu roku szkolnego 2022/2023, niezgodnie z WZO ustalono oceny śródroczne zachowania dla 46% uczniów, w tym: sześciu uczniom wystawiono oceny wzorowe, mimo że uczniowie ci opuścili bez usprawiedliwienia

od 11 do 86 godzin lekcyjnych; czterem oceny bardzo dobre, przy czym opuścili oni bez usprawiedliwienia od 62 do 87 godzin lekcyjnych, dwóm oceny poprawne, mimo opuszczenia bez usprawiedliwienia od 139 do 173 godzin lekcyjnych.

(akta kontroli str. 701-712)

Z wyjaśnień złożonych przez wychowawców tych klas wynika, że w przypadku wystawiania ocen zachowania często kierowali się sytuacją uczniów, w tym zdrowotną oraz z sytuacją związaną z rozprzestrzenianiem się Covid-19. Podkreślali, że uczniowie w większości realizowali swoje obowiązki (zaliczali sprawdziany, prezentowali wysoką kulturę osobistą, odnosili się z szacunkiem do nauczycieli i rówieśników). Nauczyciele podkreślali także, że byli w stałym kontakcie z rodzicami.

(akta kontroli str. 70, 683, 685-687, 690)

Wyjaśnienia te nie mogą być uwzględnione, gdyż jeśli nieobecności uczniów na zajęciach wynikały z ich problemów zdrowotnych, rodzinnych lub innych uzasadnionych, nieobecności te, w porozumieniu z rodzicami, mogły być uznane za usprawiedliwione. W znowelizowanym statucie podwyższono limit godzin nieusprawiedliwionych (do 100), które mogły być podstawą do udzielenia nagany dyrektora Szkoły. Wyniki kontroli wskazują na konieczność zrewidowania podejścia do uwzględnienia nieobecności nieusprawiedliwionych w ocenie zachowania uczniów.

Dyrektor wyjaśnił: (...) *Nauczyciele i wychowawcy w czasie ustalania oceny zachowania brali pod uwagę specyfikę związaną z okresem kwarantanny, sytuację rodzinną uczniów związaną z ograniczeniami wynikającymi z dostępności do Internetu, komputerów i urządzeń multimedialnych. Ocena zachowania uwzględniała zapisy zawarte w statucie szkoły takie jak stopień pilności i systematyczności ucznia, jego kulturę słowa i dyskusji w trakcie realizowanych zajęć oraz podczas korespondencji z nauczycielami i wychowawcą.*

(akta kontroli str. 696)

NIK stwierdza, że zgodnie z art. 55 ust. 2 pkt 4 Prawa oświatowego nadzorowi pedagogicznemu sprawowanemu przez Dyrektora podlega przestrzeganie statutu Szkoły.

OCENA CZĄSTKOWA

Szkolna praktyka oceniania osiągnięć edukacyjnych i zachowania uczniów klas objętych analizą, wykazywała szereg niezgodności z WZO lub PZO. Prawidłowo dokumentowano proces oceniania w dziennikach, jednak cztery z pięciu arkuszy ocen były prowadzone nierzetelnie. Właściwie przygotowano i przeprowadzono egzaminy poprawkowe zorganizowane dla uczniów Liceum. Dyrektor wydał nierzetelne zarządzenia powołujące komisje do przeprowadzenia egzaminów klasyfikacyjnych, a przebieg części pisemnej tych egzaminów i ich dokumentowanie nie były prawidłowe.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

3. Nadzór nad wewnątrzszkolnym ocenianiem uczniów

Plany nadzoru pedagogicznego (dalej: plany) na lata szkolne 2021/2022 i 2022/2023 Dyrektor przedstawił Radzie odpowiednio 15 września 2021 r. i 14 września 2022 r., tj. w terminie wymaganym w § 23 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego³³. Plan nadzoru na rok szkolny 2020/2021 został przedstawiony z jednodniowym opóźnieniem (16 września 2020 r.). Dyrektor wyjaśnił: *Opóźnienie wynikało z powodu wniosków nauczycieli pracujących w innych szkołach, którzy nie mogli być obecni w zaplanowanym terminie 15 września 2020 r., ze względu na udział w zebraniach Rady Pedagogicznej w macierzystych szkołach.*

(akta kontroli str. 672, 683, 713-718)

³³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1551, ze zm.

Plany opracowane w okresie objętym kontrolą, zawierały elementy wymagane § 23 ust. 3 rozporządzenia w sprawie nadzoru. Uwzględniono w nich problematykę oceniania, a mianowicie:

- a) w planie na rok 2020/2021 w ramach ewaluacji wewnętrznej zaplanowano sprawdzenie czy procesy edukacyjne były zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się (w obszarze oceniania wskazano działania w następujących aspektach: *uczniowie znają stawiane przed nimi cele i formułowane wobec nich oczekiwania, a sposób informowania o jego postępach w nauce oraz ocenianie pomagają uczniom uczyć się i planować indywidualny rozwój*);
- b) na rok szkolny 2020/2021 monitorowaniem, o którym była mowa w § 22 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie nadzoru, zaplanowano objąć obszary: przestrzegania zasad oceniania, klasyfikowania i oceniania przez nauczycieli w ocenianiu bieżącym i klasyfikacji rocznej (w ramach działań wskazano m.in. wykorzystanie różnych form oceniania i skali ocen oraz korelację PZO z WZO oraz zaplanowano następujące formy monitorowania: obserwacje kontrolne, analizę dzienników lekcyjnych, badanie pisemnych prac uczniów oraz analizę wybranych PZO); proces oceniania zachowania uczniów w klasyfikacji rocznej (w ramach szczegółowych zadań w tym obszarze wskazano m.in. stopień akceptacji i zrozumienia kryteriów oceny zachowania przez uczniów oraz użyteczność procedury oceny zachowania zapisanej w statucie Szkoły; jako formę monitorowania wskazano obserwacje diagnozujące³⁴);
- c) w ramach działań, o których mowa w § 22 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie nadzoru, zaplanowano kontrole dotyczące: w roku szkolnym 2020/2021 m.in. prawidłowości prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania w zakresie dokumentowania obecności uczniów na lekcjach i oceniania bieżącego, kontroli stosowania trybu wystawiania ocen śródrocznych i rocznych; w roku szkolnym 2021/2022 i 2022/2023 – przebiegu procesów kształcenia i wychowania, prawidłowości prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania, w tym w okresie kształcenia na odległość.

W latach szkolnych 2020/2021-2022/2023 zaplanowano przeprowadzenie odpowiednio: 11 obserwacji, o których mowa w § 22 ust. 3 pkt 2 ww. rozporządzenia (10 diagnozujących i jednej kontrolno-oceniającej); dziewięciu obserwacji diagnozujących; sześciu obserwacji diagnozujących i jednej kontrolno-oceniającej (w tym czterech w I półroczu). W ramach wspomaganie nauczycieli w realizacji ich zadań przewidziano m.in. szkolenia dotyczące procedur i harmonogramu egzaminów maturalnych i potwierdzających klasyfikacje zawodowe (w roku szkolnym 2020/2021); diagnozę pracy szkoły, działania rozwojowe (w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023). W każdym roku szkolnym zaplanowano również inne formy wspomaganie (udział nauczycieli w zewnętrznych formach doskonalenia).

(akta kontroli str. 713-718)

Przeprowadzona w roku szkolnym 2020/2021 ewaluacja pozwoliła określić trudności z jakimi spotykali się uczniowie i rodzice w czasie zdalnego nauczania oraz zwróciła uwagę na najbardziej wartościowe oraz efektywne formy i metody pracy. Największą uciążliwością były problemy techniczne, obecność innych domowników w tym samym pomieszczeniu oraz jakość połączenia internetowego. Monitorowanie przebiegu nauczania poprzez analizy wpisów do dziennika elektronicznego oraz rozmowy indywidualne z nauczycielami pomagały rozwiązać pojawiające się problemy wynikające z awarii sprzętu komputerowego oraz sieci internetowej.

(akta kontroli str. 713,714)

³⁴ Obserwacja diagnozująca to obserwacja, która służy ocenie aktywności (zachowań) uczniów na lekcji, spowodowanych określonymi działaniami nauczyciela.

Kontrole były prowadzone zgodnie z harmonogramem. Systematycznie analizowano dokumentację przebiegu nauczania, w tym m.in. dzienniki lekcyjne, w przypadku nieprawidłowości wysyłano do nauczycieli monity dotyczące uzupełnienia braków w dzienniku elektronicznym. Przeprowadzone w roku szkolnym 2020/2021 kontrole wykazały, że dokumentacja przebiegu nauczania była prowadzona prawidłowo, a oceny śródroczne i roczne były wystawiane zgodnie z harmonogramem. Wyniki kontroli przeprowadzonych w kolejnych latach szkolnych potwierdziły, że w Szkole zapewniono warunki sprzyjające procesowi nauki, a prowadzenie dokumentacji przebiegu nauczania odbywało się prawidłowo.

(akta kontroli str. 713-718)

Z uwagi na ograniczenia funkcjonowania Szkoły w okresie epidemii Covid-19 w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 tylko częściowo zrealizowano plan obserwacji. W okresie nauczania zdalnego wicedyrektor przeprowadził obserwacje zajęć on-line, których celem była analiza frekwencji uczniów na zajęciach, pojawiających się problemów technicznych oraz organizacji pracy zdalnej.

W I półroczu 2022/2023 nie przeprowadzono żadnej z zaplanowanych czterech obserwacji. Dyrektor wyjaśnił: *wynikało to z ambitnego planu obserwacji zajęć w planie nadzoru pedagogicznego. Wykonywanie zadań związanych z przygotowaniem i przeprowadzaniem egzaminów zawodowych w miesiącu styczniu 2023 roku spowodowało konieczność zrealizowania w pierwszej kolejności obserwacji lekcji w Technikum i przesunięcie obserwacji lekcji w Liceum Ogólnokształcącym na drugi semestr. Opóźnienie (...) wynikało także z realizacji dodatkowych zadań remontowych na terenie szkoły (...).*

(akta kontroli str. 680, 713-718)

NIK zauważa, że nieprzeprowadzenie obserwacji zaplanowanych na pierwsze półrocze stwarza zagrożenie dla realizacji także w roku szkolnym 2022/2023 założeń planu w tym zakresie.

Zaplanowany w latach 2020/2021 i 2021/2022 zakres wspomagania został zrealizowany. W roku szkolnym 2022/2023 przeprowadzono diagnozę efektywności nauczania (osiągnięcia uczniów), a psycholog i pedagog wspierali nauczycieli w przeprowadzeniu diagnozy stanu emocjonalnego uczniów. Ponadto Dyrektor wyjaśnił, że w czasie realizacji nauczania zdalnego nauczyciele zostali przeszkoleni przez wicedyrektora oraz nauczyciela informatyki w zakresie obsługi platformy Zoom oraz bezpieczeństwa pracy zdalnej (w ramach spotkań w grupach nauczycieli oraz indywidualnych konsultacji prowadzonych przez wicedyrektora). Dotyczyły one sposobu monitorowania postępów uczniów oraz sposobu weryfikacji wiedzy i umiejętności uczniów, w tym również informowania uczniów i rodziców o postępach ucznia w nauce.

(akta kontroli str. 713-718)

W planach wskazano, że obserwacji podlegały zajęcia lekcyjne, w tym odnośnie oceniania zwracano uwagę na następujące zagadnienia: zgodność PZO ze statutem, sposób oceniania i uzasadniania ocen, prawidłowość prowadzenia dzienników lekcyjnych. Obserwacji podlegały także: godziny do dyspozycji wychowawców; wycieczki organizowane przez Szkołę, zebrania wychowawców klas z rodzicami, zajęcia nauczyciela bibliotekarza, zajęcia pozalekcyjne, dyżury międzylekcyjne nauczycieli.

(akta kontroli str. 713-718)

Zgodnie z art. 69 ust. 7 Prawa oświatowego, Dyrektor przedstawiał Radzie dwa razy w roku szkolnym ogólne wnioski wynikające ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego, w tym do 31 sierpnia każdego roku szkolnego, wyniki i wnioski z nadzoru, realizując obowiązek określony w § 24 rozporządzenia w sprawie nadzoru. Wyniki te były przedstawiane w formie prezentacji komputerowej. Dyrektor przedstawiał wyniki nauczania poszczególnych klas i wyniki egzaminów

zewnątrznych, identyfikował najważniejsze problemy wychowawcze, prezentował EWD³⁵ Szkoły na tle innych szkół z powiatu, przekazywał uwagi na temat prowadzenia dokumentacji nauczania, wnioski z prowadzonych obserwacji, efekty pomocy psychologiczno-pedagogicznej oferowanej przez Szkołę oraz formułował wnioski z nadzoru, przy czym miały one bardzo ogólną formę i w przedstawionej dokumentacji brakowało ich bezpośredniego uzasadnienia (były przedstawione tylko hasłowo). W latach szkolnych objętych kontrolą dotyczyły one: (1) podejmowania działań w celu poprawy frekwencji uczniów; (2) aktywizacji uczniów do udziału w konkursach, zawodach; (3) konieczności stosowania indywidualizacji procesu nauczania oraz (4) dopracowania i uaktualnienia programu profilaktycznego i wychowawczego Szkoły.

(akta kontroli str. 719-745)

Dyrektor wyjaśnił: *informacje takie były przekazywane ustnie podczas posiedzeń Rady Pedagogicznej w czasie omawiania prezentacji, ale nie zostały szczegółowo opisane w protokołach (...).*

(akta kontroli str. 761)

NIK zauważa, że zgodnie z art. 73 ust. 2 Prawa oświatowego, zebrania Rady powinny być protokołowane, a Dyrektor jako przewodniczący Rady odpowiada za rzetelność sporządzania tego dokumentu.

Analiza ośmiu uchwał podjętych przez Radę w latach szkolnych 2020/2021-2022/2023 (tj. dwóch w sprawie ukończenia szkoły przez uczniów Liceum³⁶, dwóch w sprawie rocznej klasyfikacji uczniów³⁷, dwóch w sprawie kwalifikacji śródrocznej uczniów³⁸; uchwały w sprawie zatwierdzenia wyników klasyfikacji i promocji uczniów w Liceum³⁹; uchwały w sprawie wprowadzenia innowacji pedagogicznej w Liceum⁴⁰) wykazała, że:

- wyniki klasyfikacji i promocji uczniów, rocznej i śródrocznej klasyfikacji oraz ukończenia szkoły przez uczniów Liceum były zatwierdzane prawidłowo;
- w większości (siedmiu z ośmiu) poddanych analizie uchwał przywołano prawidłową podstawę prawną ich podjęcia, przy czym nie zawsze zadbano o właściwe dane promulgacyjne aktów prawnych, a w jednej uchwale (nr 4/2022 w sprawie wprowadzenia innowacji pedagogicznej) wskazano jako podstawę prawną uchylony art. 41 ustawy o systemie oświaty oraz nieobowiązujące rozporządzenie Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki⁴¹, co jak wyjaśnił Dyrektor wynikało z przeoczenia;
- wyniki klasyfikacji śródrocznej i rocznej oraz kwestia promocji uczniów z wybranych do badania oddziałów przedstawiana była przez Dyrektora na zebraniach Rady;
- na zebraniach poprzedzających podjęcie uchwał dotyczących ukończenia szkoły przez uczniów, uchwalenia wyników klasyfikacji i promocji uczniów, rocznej i śródrocznej klasyfikacji, wychowawcy klas, omawiali wyniki klasyfikacji, mocne i słabe strony zespołów klasowych oraz podjęte działania wychowawcze oraz podawano przyczyny nieklasyfikowania uczniów i uzasadnienie obniżonych ocen zachowania.

³⁵ Edukacyjna wartość dodana definiowana jako przyrost wiedzy uczniów w wyniku procesu edukacyjnego.

³⁶ Uchwały nr PZS.4/2021 z dnia 27 kwietnia 2021 r. i nr PZS.5/2022 z dnia 26 kwietnia 2022 r.

³⁷ Uchwały nr PZS.6. z dnia 21 czerwca 2021 r. i nr PZS.7.2022 z dnia 21 czerwca 2022 r.

³⁸ Uchwały nr 3/2021 z dnia 22 stycznia 2021 r. (dotyczy roku szkolnego 2020/2021) i nr PZS.1.2022 z dnia 12 stycznia 2022 r. (dotyczy roku szkolnego 2021/2022).

³⁹ Uchwała nr PZS.10.2022 z dnia 19 sierpnia 2022 r.

⁴⁰ Uchwała nr 4/2022 z dnia 12 stycznia 2022 r.

⁴¹ Dz. U. Nr 56, poz. 506, ze zm.

(akta kontroli str. 772-920)

Rada w latach szkolnych 2020/2021-2021/2022 nie ustalała, w formie uchwał, sposobu wykorzystania wyników nadzoru pedagogicznego w celu doskonalenia pracy Szkoły, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 680, 761)

W Liceum analizowano funkcjonowanie szkolnego systemu oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów (w tym w kontekście ocenienia zewnętrznego). Analizą wyników egzaminów maturalnych zajmowały się powołane przez Dyrektora zespoły przedmiotowe nauczycieli. Zespoły te dokonywały w okresie objętym kontrolą ilościowej i jakościowej analizy wyników egzaminów w odniesieniu do poszczególnych standardów/wymagań egzaminacyjnych.

(akta kontroli str. 958-987)

W okresie objętym kontrolą wizytator Kuratorium Oświaty w Kielcach przeprowadził w dniu 3 lutego 2021 r. kontrolę doraźną w zakresie oceny pracy Dyrektora Szkoły. W protokole tej kontroli nie wskazano nieprawidłowości, choć zostały one stwierdzone w toku niniejszej kontroli. Dotyczyło to ustalania sposobu wykorzystania wyników nadzoru pedagogicznego oraz terminowości przedstawienia Radzie Pedagogicznej planu nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2020/2021.

(akta kontroli str. 748, 753)

Porównanie wyników egzaminu maturalnego z dwóch przedmiotów obowiązkowych, zdawanych na poziomie podstawowym, uzyskanych przez uczniów, którzy ukończyli Liceum w latach szkolnych 2020/2021-2021/2022 z wynikami klasyfikacji końcowej i śródrocznej uczniów z tych przedmiotów w klasie maturalnej, pozwala stwierdzić, że tylko w odniesieniu do pojedynczych absolwentów nie było zgodności między wynikami egzaminu a wystawionymi im ocenami końcowymi (lub śródrocznymi w klasie maturalnej). Przedstawiało się to następująco:

- w roku szkolnym 2020/2021 do egzaminu maturalnego przystąpiło 17 osób. Wśród uczniów, którzy uzyskali najwyższy wynik z tego egzaminu, byli uczniowie, uzyskujący w klasie maturalnej wysokie oceny w klasyfikacji śródrocznej i końcowej. Analogicznie w przypadku najniższych ocen. Najwyższą ocenę śródroczną z matematyki (4,55) oraz ocenę końcową z matematyki (celujący) otrzymał uczeń, który z egzaminu zewnętrznego z matematyki uzyskał najwyższy wynik (93% możliwych do uzyskania punktów). Niższe wyniki egzaminu z matematyki (38% i 42%) osiągnęli uczniowie, którzy otrzymali ocenę końcową dopuszczającą, a średnia ocen z pierwszego półrocza tych uczniów była na poziomie odpowiednio 1,32 i 1,59;
- w roku szkolnym 2021/2022 Liceum ukończyło 18 osób z klasy 3a i 19 z klasy 3b. Wszyscy absolwenci przystąpili do egzaminu z matematyki i języka angielskiego. W klasie 3a najlepszy wynik egzaminu z matematyki (76%-87%) osiągnęli uczniowie, dla których ustalono ocenę końcową bardzo dobrą lub dobrą, a średnia ich ocen z pierwszego półrocza w klasie maturalnej wynosiła (3,8 do 4,6). Z języka angielskiego dwóch uczniów otrzymało maksymalny wynik punktowy (100%). Zaliczali się oni do grupy uczniów z najwyższymi ocenami końcowymi (celujący i bardzo dobry) oraz najwyższymi średnimi z pierwszego półrocza (4,78 i 5,5). Wśród absolwentów klasy 3b najwyższe wyniki punktowe na egzaminie maturalnym z matematyki osiągnęli uczniowie z oceną końcową na poziomie bardzo dobry (80% i 73%), a także dwóch uczniów z oceną dostateczną (64% i 69%). Z języka angielskiego na egzaminie maturalnym uczniowie, którzy uzyskali od 92% do 100% możliwych do uzyskania punktów ukończyli szkołę ze stopniami celujący, bardzo dobry i dobry z tego przedmiotu. Najniższe wyniki egzaminu maturalnego z matematyki, tj. poniżej 30% punktów otrzymali uczniowie, którzy mieli ocenę końcową dopuszczającą i średnią ocen z pierwszego półrocza 1,33

i 1,67. Z języka angielskiego na egzaminie zewnętrznym najniższą notę (poniżej 30%) otrzymał uczeń, któremu ustalono ocenę końcową dopuszczającą.

(akta kontroli str. 926-930)

W okresie objętym kontrolą do Liceum nie wpłynęły skargi i wnioski.

(akta kontroli str. 931)

W Szkole był prowadzony rejestr skarg i wniosków, a przed wejściem do sekretariatu, umieszczono skrzynkę listową, przeznaczoną do składania skarg i wniosków. Tryb składania skarg w przypadku naruszenia praw ucznia uregulowano w § 140 znowelizowanego statutu Szkoły. Obowiązujący w latach szkolnych 2020/2021-2021/2022 Statut Szkoły nie zawierał ww. trybu, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 221, 958)

Z wyjaśnień złożonych przez Dyrektora, pedagoga oraz czterech nauczycieli prowadzących zajęcia w Liceum wynikało, że tworzenie wewnątrzszkolnych zasad oceniania jest potrzebne i status WZO w Szkole jest wysoki. Wśród najtrudniejszych sytuacji pedagogicznych związanych z wystawieniem ocen zachowania najczęściej wskazywano następujące sytuacje: (1) *uczeń zachowuje się nieprawidłowo, ale ma silne wsparcie ze strony rodziców i innych osób*; (2) *uczniów charakteryzuje wysoka kultura osobista, ale znajduje się w nieodpowiednim miejscu i środowisku, co skutkuje naruszeniem prawa*; (3) *rodzina nie wspiera uczniów z problemami*; (4) *zdolny uczeń powtarza rok co wynika z braku wsparcia ze środowiska rodzinnego*. Do najtrudniejszych sytuacji pedagogicznych związanych z wystawieniem rocznej oceny klasyfikacyjnej zaliczyli sytuacje, które dotyczyły (1) *uczniów o niskim poziomie intelektualnym charakteryzujących się dużą kulturą osobistą oraz bardzo wysoką frekwencją na zajęciach. W takiej sytuacji nauczyciel bierze pod uwagę wszystkie czynniki wpływające na sytuację ucznia przy wystawieniu oceny rocznej, tzn. postępy w nauce, jego umiejętności, chęci indywidualny proces nauczania (...) sytuację rodzinną i środowiskową ucznia*; (2) *uczennicy o specyficznych trudnościach w uczeniu się. Osiągała słabe wyniki w nauce, ale zawsze była aktywna na zajęciach, miała wysoką frekwencję. Chętnie wykonywała wszystkie prace, angażowała się w dodatkowe przedsięwzięcia (...)*; (3) *uczniów bardzo zdolnego o lekceważącym stosunku do obowiązków szkolnych, który uzyskiwał oceny niedostateczne z prac pisemnych. Pojawiał się rzadko na zajęciach i dezorganizował je, jednak podczas pracy na lekcji wyróżniał się wiedzą przewyższającą zespół klasowy*.

Zdaniem wszystkich osób, za wyjątkiem Dyrektora Szkoły, uczeń nie powinien mieć możliwości poprawy każdej oceny. Odnosząc się do trafności oceniania w ramach nauczania przedmiotu wyjaśnili, że trafność oceniania jest zadawalająca w stosunku do wyników egzaminów zewnętrznych; a stosowane w Liceum strategie oceniania – według norm punktowych lub procentowych oraz uzdolnień uczniów – są skuteczne. W opinii tych osób w szkole powinna być stosowana tylko ocena dydaktyczna, tj. wynik oceniania, w którym jako jedyne kryterium zastosowano wymagania programowe, natomiast najczęściej stosuje się ocenę społeczno-wychowawczą, tj. dokonaną według wymagań programowych, aktywności i uzdolnień ucznia, czynników środowiskowych i wychowawczych. Zdaniem wszystkich osób udzielających wyjaśnień stosowanie wag przy ocenach ważonych służy prawidłowemu ocenianiu uczniów, gdyż *stosowanie wag w ocenianiu ważonym pozwala ocenić różne aktywności uczniów, pomaga w docenianiu trudu jaki uczeń musiał włożyć w wykonanie zadania, a oceny są bardziej obiektywne*. Dyrektor wyjaśnił także, że wykorzystanie wag w ocenianiu pozwala oceniać różne formy aktywności ucznia i nadawać im różne znaczenie. Dodał także, że wagi muszą być jednak dobrze przemyślane.

(akta kontroli str. 932-955)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Dyrektor nie zapewnił, by Rada uchwałała w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 sposób wykorzystania wyników nadzoru pedagogicznego w celu doskonalenia pracy szkoły, co należy do kompetencji stanowiących Rady zgodnie z art. 70 ust. 1 pkt 6 Prawa oświatowego.

(akta kontroli str. 680, 761)

Dyrektor wyjaśnił: *wynikało to z błędnej interpretacji przepisów. Uznaliśmy za wystarczające wypracowanie i przyjęcie przez Radę Pedagogiczną wniosków do dalszej pracy oraz ustalenie sposobu wykorzystania wyników nadzoru pedagogicznego.*

(akta kontroli str. 680, 761)

NIK stwierdza, że uchwała Rady powinna wskazywać działania, jakie należy podjąć, aby dokonać poprawy pracy Szkoły w obszarach, w których wykazuje ona niedostateczne efekty⁴².

2. W statucie Szkoły obowiązującym w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 nie określono trybu składania skarg w przypadku naruszenia praw ucznia, co było wymagane art. 98 ust. 1 pkt 17 Prawa oświatowego.

(akta kontroli str. 90, 221, 958)

Dyrektor wyjaśnił: *statut Szkoły obowiązujący w latach 2020-2022 nie zawierał regulacji dotyczących naruszeń praw ucznia, ale zostały one zapisane w obecnie obowiązującym Statucie.*

(akta kontroli str. 958)

OCENA CZĄSTKOWA

Dyrektor prawidłowo opracował plany nadzoru pedagogicznego na lata szkolne 2020/2021-2022/2023, w których uwzględniono również problematykę oceniania uczniów i przedstawiał sprawozdania z jego realizacji i wnioski, przy czym Rada nie uchwałała sposobu wykorzystania tych wniosków dla doskonalenia pracy Szkoły. W okresie objętym kontrolą zaplanowano i podejmowano w Liceum różne formy nadzoru, jednak jak wynika z ustaleń kontroli nadzór ten nie był wystarczający.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski i uwagi:

Wnioski

1. Dostosowanie postanowień statutu Szkoły dotyczących oceniania wewnątrzszkolnego do obowiązujących przepisów oświatowych w sposób eliminujący stwierdzone w wyniku kontroli nieprawidłowości.
2. Podjęcie działań w celu usunięcia niespójności pomiędzy przedmiotowymi zasadami oceniania a statutem Szkoły.
3. Wyeliminowanie z przedmiotowych zasad oceniania z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych i języków obcych postanowień niezgodnych z przepisami oświatowymi.
4. Organizowanie egzaminów klasyfikacyjnych, o których mowa w art. 164 ust. 3 Prawa oświatowego, z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia w sprawie przechodzenia uczniów do innych szkół oraz na podstawie odpowiedniej dokumentacji przebiegu nauczania uczniów.

⁴² Stanowisko to znajduje potwierdzenie w: Pilich Mateusz (red.), *Prawo oświatowe. Komentarz*, wyd. III, WKP 2022 – komentarz, stan prawny: 2 września 2022 r., inne wydania (2) [dostęp: 21 marca 2023 r.].

5. Zapewnienie prawidłowego przebiegu i dokumentowania egzaminów klasyfikacyjnych z wiedzy o społeczeństwie zgodnie z § 15 rozporządzenia w sprawie oceniania.
6. Wdrożenie do stosowania systemu wag ocen poszczególnych form aktywności uczniów w ocenianiu z języka angielskiego, chemii i wychowania fizycznego, zgodnie z PZO.
7. Zapewnienie oceniania wszystkich form aktywności uczniów na zajęciach z wychowania fizycznego i języka angielskiego, zgodnie z PZO.
8. Zaprzestanie stosowania w ocenianiu bieżącym ocen niezgodnych z WZO.
9. Podjęcie działań zapobiegających występowaniu pomyłek w wystawianiu ocen śródrocznych i rocznych, wynikających z niewłaściwej interpretacji przez nauczycieli średniej ważonej ocen.
10. Zapewnienie kompletności i aktualności arkuszy ocen uczniów.
11. Ustalanie oceny zachowania uczniów zgodnie z WZO, z uwzględnieniem godzin opuszczonych przez uczniów bez usprawiedliwienia.
12. Przedkładanie Radzie projektów uchwał w sprawie wykorzystania wyników nadzoru pedagogicznego.

Uwaga

Charakter i skala stwierdzonych nieprawidłowości dotyczących obszaru oceniania uczniów w Szkole wskazują na konieczność wzmocnienia nadzoru pedagogicznego w tym zakresie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, kwietnia 2023 r.

Kontroler
Violetta Nowak
Główny specjalista kp.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
Dyrektor
Grzegorz Walendzik

.....
podpis

.....
podpis

Kontroler
Monika Górniak-Napora
Starszy inspektor kp.

.....
podpis